

BREXİT VE BİRLEŞİK KRALLIK KAMU MALİYESİ

Zeynep DEMİRCİ ÇAKIROĞLU¹

Öz

Brexit, Birleşik Krallık ve AB ülkeleri kamu maliyesinde önemli değişikliklere sebep olmuştur. İlk bakışta Brexit'le beraber AB bütçesine yapılan katkıların azalmasının Birleşik Krallık kamu maliyesini güçlendirmesi beklenmiştir. Ancak tasarruf edilecek miktarın nasıl kullanıldığı kamu maliyesinin görünümünü değiştirecektir. Ayrıca kamu maliyesi büyük ölçüde genel ekonominin gücüne bağlı olduğu için ekonominin Brexit sonrasındaki görünümü kamu maliyesinde farklı etkilerin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi açısından ortaya çıkan ve çıkması muhtemel sonuçlarını ele almaktır. Sonuçlar değerlendirilirken Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren Bütçe Sorumluluğu Ofisi'nin verileri 2010-2023 (gerçekleşen) ile 2024-2029 (öngörülen) yılları itibarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Aynı zamanda Brexit'in sebeplerinden biri olarak görülen göçün bu süreçte nasıl değiştiği ve kamu maliyesi üzerindeki etkileri Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden elde edilen 1999-2023 yılları arasındaki verilere dayalı olarak yorumlanmaktadır. Çalışma sonucunda Brexit'in daha yüksek bütçe açığı, daha yüksek borçlanma, artan vergiler ve kısılan kamu harcamalarının ortaya çıkmasında rol oynadığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık, Avrupa Birliği, Brexit, Birleşik Krallık Kamu Maliyesi.

JEL Sınıflandırması: H20, H50, H60, H87.

BREXIT AND PUBLIC FINANCE OF THE UNITED KINGDOM

Abstract

The United Kingdom's decision to leave the European Union has caused significant changes in the public finances of both the United Kingdom and the EU countries. At first glance, it was expected that the reduction in contributions to the European Union budget with Brexit would strengthen the public finances of the United Kingdom. However, how the amount to be saved is used will change the appearance of the public finances. In addition, since public finances largely depend on the strength of the general economy, whether the economy is stronger or weaker after Brexit will cause different effects on the public finances. In this context, the aim of the study is to address the current and potential consequences of Brexit for the public finances of the United Kingdom. In evaluating the results, the data of the Office for Budget Responsibility operating in the United Kingdom were examined comparatively for the years 2010-2023 (actual) and 2024-2026 (projected). At the same time, how migration, which is seen as one of the main reasons for Brexit, has changed in this process and its effects on public finances are interpreted based on data from the United Nations High Commissioner for Refugees between 1999-2023. As a result of the study, it is thought that Brexit plays a role in the emergence of higher budget deficits, higher borrowing, increased taxes and reduced public expenditures.

Keywords: The United Kingdom, The European Union, Brexit, Public Finance of The United Kingdom.

JEL Classification: H20, H50, H60, H87.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, e-posta: zeynep.demirci@ikc.edu.tr, ORCID İD: <https://orcid.org/0000-0002-2613-2525>

1. GİRİŐ

Birleşik Krallık (BK) ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki ilişkiler, ilk olarak 1960'lı yıllarda İngiltere'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üye olmak için yaptığı başvurularla başlamıştır. Fakat o dönemde başvuruların reddedilmesi sonucunda ancak 1973 yılında üyelik gerçekleşebilmiştir. Daha sonra AB'nin kurulmasıyla birlikte bu ilişki ilerlemiştir. Ancak her ne kadar Birleşik Krallık AB'ye üye olsa da aralarında hep bir mesafe olmuştur. Özellikle İngiltere, yetki devri söz konusu olduğundan dolayı AB ile ilişkilerin derinleştirilmesinde çok istekli davranmamıştır. Aynı zamanda Birleşik Krallık'ın kendi para birimi olan sterlini (£) kullanması ve Schengen bölgesine dahil olmaması da bu mesafeli ilişkinin göstergelerindedir. Zamanla ortaya çıkan birçok sebeple birlikte bu mesafeli ilişki AB'den ayrılma noktasına gelmiştir.

Brexit kelimesi, "Britanya" kelimesi ile İngilizce ıkış anlamına gelen "Exit" kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur ve Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliđi'nden çıkışını ifade etmek üzere kullanılmaktadır. AB'den çıkış için referandum yapılacağının ilan edildiği 2015 yılından itibaren hem AB ülkelerinde hem de Birleşik Krallık'ta bir belirsizlik ortamı oluşmuştur. BK'nın AB'den ayrılması durumunda taraflar arasındaki ilişkinin nasıl değişebileceğine ilişkin bu belirsizlik, ekonomik alandaki gelişmelerle kendini hissettirmiştir. Sterlinin değeri dūřmūř, enflasyon artmış, mal ve hizmet ticaretinde duraklamalar yaşanmıştır. Bu etkilerle birlikte Brexit referandumundan vazgeçilmesi için çeşitli çabalar gösterilmişse de dönemin Başbakanı David Cameron 2015 yılında referandum yapılacağını beyan etmiştir. Nihayetinde 2016 yılının haziran ayında yapılan referandumla halkın %52'si AB'den ayrılma yönünde oy kullanmıştır.

Brexit referandumundan AB'den ayrılma yönünde çıkan bu sonuç şaşkınlıkla karşılanmıştır. Çünkü oylama öncesinde yapılan anketlerin çoğu AB'de kalma sonucunu öngörmüştür. Bu durum belirsizlik ortamını daha da derinleşirmiştir. Gelecekteki AB-BK ilişkilerine yönelik gidişatın belirlenmesi için Brexit müzakereleri başlamış ve bu müzakereler esnasında çeşitli senaryolar üretilmiştir. Bu senaryolar AB ile Birleşik Krallık arasında herhangi bir anlaşmanın olmadığı sert Brexit senaryosundan belirli ölçülerde fikir birliğine varılarak yapılan bir anlaşma ile gerçekleşecek yumuşak Brexit senaryolarına kadar uzanmaktadır. Tartışılan bu senaryolar sonucunda gelecekteki ilişkilerin şekillenmesi için bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmıştır.

Referandum söylemlerinin başladığı süreçten bir STA imzalanana kadar geçen süreçte Birleşik Krallık ekonomisi ve kamu maliyesinde yaşanan değişiklikleri inceleyen bu çalışmada esasen Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi göstergelerini olumsuz etkileyip etkilemediği sorusuna cevap aranmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerindeki gerçekleşmiş ve öngörülen etkilerini tespit etmek, bu etkilerin daha derinlemesine analizine zemin hazırlamak ve konuya ilişkin yerli literatüre akademik katkı sunmaktır.

Bu kapsamda ilk olarak teorik çerçeveyi ifade etmek açısından Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinden Brexit'e giden süreci genel olarak ele alınmaktadır. Bu konuyu takiben referandum sonucunda yapılan müzakerelere, tartışılan senaryolara ve nihayetinde imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'na yer verilmektedir. Son kısımda ise Brexit süreci sonrasında uygulanmaya başlanan yeni politikaları takiben Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerindeki etkileri incelenmektedir. Bu inceleme bağımsız bir istatistik kurumu olarak Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren Bütçe Sorumluluğu Ofisi (Office for Budget Responsibility-OBR)'nin düzenli olarak tutmuş olduğu kamu maliyesine ilişkin 2010 ila 2026 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen veriler üzerinden yıllar itibariyle yapılmaktadır. Aynı zamanda Brexit'in asıl sebeplerinden biri olarak görülen göçün bu süreçte nasıl

değiştirdiği ve kamu maliyesi üzerindeki etkileri Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden elde edilen verilere dayalı olarak yorumlanmaktadır. Çalışma sonuç bölümüyle tamamlanmaktadır.

2. BİRLEŞİK KRALLIK'TA AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNDEN BREXİT'E GİDEN SÜREÇ

1973 yılında AB ile Birleşik Krallık arasında ilk ilişkinin kurulmasını takip eden yaklaşık 40 yıllık süreçte AB'den ayrılık belirli dönemlerde Birleşik Krallık'ta dile getirilmişse de somut adımlar 2015 yılı itibarıyla başlamış ve Brexit sürecine geçiş yapılmıştır.

2.1. Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği Üyeliği

AB, II. Dünya Savaşı'ndan sonra üyeleri arasındaki ekonomik işbirliğini güçlendirmek amacıyla kurulmuş, 28 ülkeden oluşan bir ekonomik-politik bloktur. Birleşik Krallık, tarihi boyunca Avrupa'nın geri kalanından nispeten izole edilmiş bir ada ülkesidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ülkeleri arasında ittifak kurulduğunda bile Birleşik Krallık bu ittifakın dışında kalmıştır. İngiltere 1951'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na (AKÇT) ve ardından 1957'de Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmayı reddetmiştir. Birkaç yıl sonra Fransa ve Almanya ekonomileri hızla toparlanıp güçlü bir ittifak oluşturduğunda, İngiliz otoriteleri AET'ye katılma konusundaki görüşlerini yavaş yavaş değiştirmiş ve 1961'de AET'ye katılmak için başvurmuştur. Ancak bu başvuru, 1963 ve 1967'de Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle tarafından iki kez reddedilmiştir. İngiltere'nin üyeliği ancak 1973'te resmi olarak gerçekleşebilmiştir (Tien vd., 2019:99). 1990'lı yıllara gelindiğinde ise AB'nin kurulması sırasında kurucu ülkelere biri olarak Birleşik Krallık da yer almıştır. Ancak BK ile AB'nin ilişkisi her zaman diğer AB üyesi ülkelere nazaran biraz mesafeli olmuştur. BK özellikle yetki devri de söz konusu olduğundan dolayı AB ile ilişkilerin derinleştirilmesinde çok istekli davranmamış ve genellikle Hükümetler arası entegrasyon ve karar alma modelinden yana olmuştur (Pawlas, 2016:59-60).

2008 Küresel Mali Krizinin ve birçok Avrupa ülkesindeki kamu borcunun artmasının ardından Birleşik Krallık, ülkenin karşılaştığı bazı mali sorunların üstesinden gelmek için 2011 AB Mali Bütçe Anlaşmasını imzalamayı reddetmiştir (Tien vd., 2019:99). Bu durum Birleşik Krallık açısından diğer üye ülkelere tanınmayan özel bir statüyle sonuçlanmıştır. Bu özel statü; Birleşik Krallık'ın ekonomik ve parasal birlik olan Avro (Euro) bölgesine katılmamasını, Schengen bölgesine dahil olmamasını ve içişleri ve adalet konusunda kapsam dışı kalmasını beraberinde getirmiştir. Bunun yanında Birleşik Krallık, Britanya indirimi denilen bir indirimden de yararlanmaktadır. Bu indirim, üye ülkelerin AB'ye yapmakla yükümlü olduğu yıllık ödemelerde Britanya açısından AB bütçesine katkısını azaltan bir mekanizmadır (HM Government, 2016:8-9).

Birleşik Krallık AB'ye üye olduğundan beri AB içerisinde önemli bir yere sahip olma statüsünü AB'den çıktığı son yıllara kadar sürdürmüştür. Tablo 1, bu statüyü ifade etmesi için toplam alan, nüfus, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), uluslararası mal ticareti ve hizmet ticareti ile Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) şeklindeki uluslararası sermaye transferine katılım açısından AB, Birleşik Krallık ve AB'nin bir parçası olarak Birleşik Krallık'ı göstermektedir.

Tablo 1. Avrupa Birliği'nin Bir Parçası Olarak Birleşik Krallık - Seçilmiş Konular

Özellikler	Avrupa Birliği	Birleşik Krallık	AB üyesi olarak Birleşik Krallık
Toplam alan (bin km ²)	4463.4	248.5	%5.57
Nüfus (milyon)	508.4	64.9	%12.8
GSYİH (milyon dolar)	16302.0	2848.7	%17.47
GSYİH kişi başına (dolar)	34786.0	44106.0	-
İhraç malları (milyar dolar)	1985.0	460.5	%23.2
İthal mallar (milyar dolar)	1913.7	625.8	%32.7
Ticari hizmet ihracatı (milyar dolar)	914.7	345.0	%37.7
Ticari hizmet ithalatı (milyar dolar)	732.3	207.7	%28.4
İç DYY akışları (milyar dolar)	439.5	39.5	%9.0
Dış DYY akışları (milyar dolar)	487.1	-61.4	-
İç DYY stoğu (milyon dolar)	7773.0	1457.4	%18.7
Dış DYY stoğu (milyar dolar)	9341.8	1538.1	%16.5

Kaynak: (Pawlas, 2016:61)

Birleşik Krallık'ın toplam yüzölçümü yaklaşık 250 bin kilometre karedir ve bu da AB'nin toplam alanının %5,6'sını temsil etmektedir. Yaklaşık 65 milyon nüfusuyla Birleşik Krallık'ın AB nüfusu içindeki payı %13'e yakındır. Üstelik Birleşik Krallık, AB'nin GSYİH'sinin %17,5'ini temsil etmektedir. Uluslararası mal ve hizmet ticaretine katılım söz konusu olduğunda Birleşik Krallık'ın önemi büyüktür. Birleşik Krallık; AB mal ihracatının %23'ünü, ticari hizmet ihracatının da neredeyse %38'ini ve AB mal ithalatının %33'ü ile ticari hizmet ithalatının %28'inden fazlasını gerçekleştirmektedir. 2015 yılında Birleşik Krallık'a gelen DYY stoku yaklaşık 1460 milyar ABD doları tutarındayken; bu tutar, AB'ye gelen DYY stoğunun %18,7'sine karşılık gelmektedir. Aynı zamanda Birleşik Krallık'tan dışarıya giden DYY stoğu 1538 milyar ABD dolarıyla AB'den dışarıya giden DYY stoğunun %16,5'ine tekabül etmektedir. Tabloda gösterilen bu verilerden de anlaşılmalıdır ki Birleşik Krallık için Tek Avrupa Pazarının önemi, Birleşik Krallık pazarının AB için öneminden çok daha fazladır; bu durum AB-Birleşik Krallık çekilme müzakereleri sırasında da önemli bir unsur haline gelmiştir (Pawlas, 2016:60-62).

2.2. Brexit'in Nedenleri

Uzun yıllardır sürdürmüş olduğu ilişkiler çerçevesinde AB ülkeleri arasında öncü ülkelerden olan hem AB ülkelerini etkileyen hem de bu ülkelere etkilenen Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmaya karar vermesinin arkasında pek çok neden bulunmaktadır. Ekonomik olarak nitelendirilebilecek nedenler en görünür nedenlerken bunların yanı sıra sosyal, politik ve kültürel nedenler de bu kararda etkili olmuştur.

Ekonomik nedenlerden biri ve belki de en önemlisi Birleşik Krallık bütçesinden AB'ye yapılan bütçe katkılarıdır. Bu bütçe katkıları hem AB'ye üye ülkelerin GSYİH'sine göre belirlenmiş bir oranda hem de belirli projelere yardım etme noktasında yapılmaktadır. Özellikle yıllar itibarıyla AB'ye yapılan bu bütçe katkılarının artması hem politikacılar hem de halk arasında hoşnutsuzluk yaratmaya başlamıştır (Keskin, 2022:64). Bu hoşnutsuzluklarla beraber dönemin Başbakanı Margaret Thatcher AB bütçesine yapılan katkıların, AB'den alınan katkılardan ve diğer ülkelerin AB'ye yaptığı katkılardan çok daha fazla olduğunu dile getirmeye başlamıştır. Çünkü AB katkıları çoğunluklu olarak ortak tarım politikası

gereği bu sektöre yönlendirilmektedir. Ancak tarım BK'da çok öne çıkan bir sektör olmadığı için AB'nin yapmış olduğu bu katkılardan BK çok fazla yararlanamamaktadır. Thatcher'in bu konuyu sürekli gündemde tutması sebebiyle AB ile BK arasında 1984 yılında bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşmaya göre BK'ya bir iskonto hakkı verilmiş (Britanya İndirimi) ve bu hak çerçevesinde BK, AB'ye yapmış olduğu katkı ile ondan almış olduğu katkı arasındaki farkın %66'sını geri almaya başlamıştır. Sağlanan indirim hakkına rağmen BK, AB'ye en çok net katkı sağlayan 3. ülke konumundadır. Bu sebeple indirim olsa bile bu husus Brexit kararının alınmasında güçlü bir neden olmuştur (Kol, 2021:26). Aynı zamanda AB mevzuatı gereği AB'ye üye olan gelişmiş ülkeler nispeten bu ülkelere göre daha az gelişmiş olan ülkelere belirli yardımlar yapma yükümlülüğüne sahiptir. Bu durum da Brexit için bir neden olmuştur. Diğer bir ekonomik neden, AB mevzuatının AB dışındaki ülkelerle yapılan ticaretleri sekteye uğrattığı düşüncesi ve özellikle piyasa ekonomisinde kısıtlamalara neden olduğunun savunulmasıdır (Keskin 2022:64-65).

Brexit'in diğer bir nedeni AB ülkeleri arasında emeğin serbest dolaşımının mümkün olmasından dolayı her ne kadar Schengen bölgesine dahil olmasa da BK'nın büyük bir göç almasıdır. AB ortak pazarına dahil olmanın 4 temel ilkesinden biri olan emeğin serbest dolaşımı sonucunda vize işlemleri prosedürüne veya çalışma iznine gerek kalmaksızın bir AB vatandaşı başka bir AB üye ülkesinde herhangi bir engelle takılmadan çalışabilmektedir. Bu durum işgücü verimliliği ve maliyetlerde etkinlik sağlamasına rağmen göç açısından bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Özellikle Bulgaristan ve Romanya'nın 2007 yılında AB'ye katılmasından sonra BK'ya yapılan göçlerin artması sebebiyle emeğin serbest dolaşım ilkesine tepkiler büyümüştür (Kol, 2021:27). Bu tepkilerin sebebi göç artışının sosyal değişikliklere yol açmasının yanı sıra ucuz işgücü anlamına da geldiği için BK vatandaşları açısından iş kaybı riski oluşturmasıdır. Özellikle merkezi ve Doğu Avrupa ile Kuzey Afrika ve Orta Doğu'dan gelen göçmen ve mültecilerin yoğunluğu Brexit'in savunulmasını sağlamıştır. Çünkü özellikle BK'ya göre daha az gelişmiş ülkelere gelen göçmen ve mülteciler hem sağlık, eğitim, sosyal hizmet gibi alanlarda devlet bütçesinden finanse edildiğinden devlet bütçesine ek yük getirmekte ve BK vatandaşlarının daha az hizmet almalarına sebep olmakta hem de daha ucuz ücretlerle çalıştıkları için istihdam ve işçi ücretleri konusunda da zorluklara sebep olmaktadır (Keskin, 2022:64-65). Bu düşünceleri desteklemek için her yıl Doğu Avrupa ülkelerinden gelen 300 bin göçmen kanıt olarak gösterilmiştir. Hatta dönemin Başbakanı Theresa May Brexit'in en önemli amaçlarından birinin göçü azaltmak olduğunu söylemiştir (Kol, 2021:27-28). Ucuz işgücü pazarı oluşturmasının yanı sıra göçmenlerin işledikleri suç ve terör eylemlerinin sayısının artması yerleşik halk arasında kaygı yaratmıştır (Kaynar, 2022:5).

Brexit'e giden yolu açan kültürel neden Avrupa Şüphecilidir (Eurocepticisim). Avrupa entegrasyonu sürecine karşı duyulan şüphe ve koşulsuz muhalefet olarak tanımlanmaktadır (Kaynar, 2022:5). AB ile olan entegrasyonu tamamen reddeden Sert Avrupa Şüphecilği ile sadece bazı politikalara karşı olunan Yumuşak Avrupa Şüphecilği olmak üzere 2 türü olduğu söylenebilir. BK içerisinde ulusal çıkarların AB düzenlemeleri ile uyumlu olmadığı fikri dillendirilmektedir. BK'nın Avro bölgesine katılmaması ve Schengen bölgesine dahil olmaması AB şüphecilği sebebiyledir. Aynı zamanda Birlik içerisindeki ülkelerin enflasyon, işsizlik ve büyüme gibi göstergelerde yaşamış olduğu olumsuzluklar da bu şüphecilği arttırmıştır. 2008 Finansal Krizi sonrası AB'de yaşanan düşüşle birlikte AB'ye olan güven ciddi derecede azalmıştır (Kol, 2021:26). Sonuç olarak AB'den çıkışla birlikte tüm bu sayılan hususlarının önüne geçileceği varsayıldığı için ulusal ve ekonomik bağımsızlığın kazanılacağı düşünülmektedir (Arnorsson ve Zoega, 2016:5).

2.3. Brexit Söylemlerinin Başlaması ve Brexit Referandumu

Birleşik Krallık tarafından AB üyeliğinden çıkış için yapılan referandum 2016 yılına denk gelse de Brexit söylemlerinin başlaması çok daha önceki yıllara rastlamaktadır. Aslında ilk referandum söylemi Ocak 1973'te Birleşik Krallık'ın o zamanki AET'ye katılımından sadece 2 yıl sonra, 1975'te ortaya çıkmıştır. Birleşik Krallık'ta AET'de kalınıp kalınmayacağına karar vermek için referandum düzenlenmiştir. Ancak oylamadan %67,2 çoğunlukla Birlik'te kalınması kararı çıkmıştır (Bento ve Duarte 2020:70). Tarihler 2010 yılını gösterdiğinde ise yeniden Avrupa karşıtlığı ortaya çıkmaya başlamıştır.

2010 yılının mayıs ayında yapılan genel seçimlerde Muhafazakâr Parti en yüksek oyu almış, ancak bu sonuç Muhafazakar Parti'nin tek başına iktidar olmasına yetmemiştir. Bu nedenle Muhafazakâr Parti, Liberal Demokrat Parti ile koalisyon kurmuş ve David Cameron Başbakan olmuştur (Kol, 2021:30). Bu Koalisyon Hükümeti ile birlikte Avrupa Birliği-Birleşik Krallık ilişkilerini etkileyecek yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde AB ile tam bir entegrasyonun sağlanamamış olduğu dillendirilerek Avrupa kimliği sorgulanır hale gelmiştir (Yılmaz, 2022:180).

Koalisyon Hükümeti yürütme görevini devraldıktan sonra bir dizi düzenleme yapılma gerekliliğini vurgulamış ve hükümet programında bu yeni düzenlemelere yer verilmiştir. Özellikle son yıllarda kamu maliyesinde yaşanan bozukluklar, devletin aşırı borçlanmaya başvurması ve yasal düzenlemelerinin yetersizliği sebebiyle Birleşik Krallık'ta finansal krizlerle karşılaşıldığı ifade edilerek, bu krizlerin tekrarlanmaması için kapsamlı reformlar yapılacağı belirtilmiştir. Bu söylemlere istinaden rekabetçi bir ekonomi modeli oluşturulabilmesi için bankacılık sisteminin kapsamlı olarak reforme edileceği ifade edilmiş ve ayrıca bölgesel eşitsizliklerin giderileceği, vergi sisteminde yeni düzenlemeler yapılacağı, temiz enerji kaynakları kullanımının destekleneceği, sivil özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılacağı vb. ekonomik, toplumsal ve siyasal düzenlemeler taahhüt edilmiştir. Ayrıca AB ile ilişkiler konusunda da bir dizi karar alınmıştır. İngiliz işletmelerinin Avrupalı rakiplerine göre dezavantajlı konuma gelmemeleri için AB kurallarının bağlayıcı olmaması gerektiği, referanduma gidilmeden AB'ye herhangi bir yetki devri yapılmayacağı, AB ile ilişkilerde Birleşik Krallık'ın ulusal menfaatlerinin korunacağı ve AB bütçesinin kullanılması konusunda sadece katma değerli alanlara yönelineceği gibi bir dizi düzenleme daha sıralanmıştır (HM Government, 2010:7-8,9).

Yapılması planlanan düzenlemelerden en dikkat çekici olanlar AB ile ilişkilerdeki değişiklik sinyalleridir. 2008 yılında yaşanan küresel krizle birlikte hükümet değişmiş, ancak aynı zamanda Birleşik Krallık'ta Avrupa karşıtı söylemler de hızını artırmıştır. Bu kapsamda hükümetin vaatleri arasında da yer alan bir düzenleme Temmuz 2011 yılında uygulanmaya başlanmış ve bir yasal düzenleme ile AB'ye yetki devri yapacak her anlaşmanın referandumla belirlenmesine yönelik bir karar alınmıştır (United Kingdom Government Legislation, 2011:2). Atılan diğer bir adım ise Avro bölgesinde krizle başa çıkmak için Avrupa Birliği bünyesinde hazırlanan anlaşmaya Birleşik Krallık hükümetinin imza atmayı veto etmesidir. Başbakan David Cameron bunun arkasındaki sebep olarak anlaşmanın Birleşik Krallık menfaatine olmadığını ifade etmiştir. Sıkı bütçe kuralları getirilen bu anlaşmaya Birleşik Krallık'ın imza atmaması AB'den bağımsız olma isteği olarak yorumlanmıştır (Yılmaz, 2022:181).

2015 genel seçimlerine yaklaşıldığında Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma fikri daha görünür hale gelmiştir. 5 yıllık yönetim süreci sonunda Koalisyon Hükümeti çok etkili olamamış ve 2015 yılındaki genel seçimlerde tekrar bir koalisyon hükümeti kurulmaması için Ocak 2013'te Başbakan David Cameron, 2015 genel seçimlerini yeniden kazanması halinde referandum düzenleme sözü vermiştir (Tien vd., 2019:99). Cameron'un asıl amacı her zaman AB'de kalmak yönünde olsa da seçimleri kazanabilmek için bu vaat verilmiştir (Kol, 2021:30). Bu taahhütler AB karşıtı seçmenler

nezdinde karşılık bulmuş ve Mayıs 2015'te yapılan genel seçimlerde Muhafazakâr Parti tek başına iktidarı kazanmıştır. Seçimi kazanması sonrasında Muhafazakâr Parti, 15 Ekim 2015 tarihinde AB konseyine Brexit referandumu süreci konusunda bilgilendirme yapmış ve 2017 yılının sonuna kadar vaat ettiği üzere referanduma gidileceğini ifade etmiştir (Yılmaz, 2022:181-182).

Bundan sonraki süreçte gösterilen çabalara rağmen Birleşik Krallık 23 Haziran 2016 tarihinde AB'de kalıp kalmama konusunu belirleyebilmek için referanduma gitmiştir. Referandum sonucunda AB'de kalmak isteyenlerin oranı %48,1'de kalırken ayrılmak isteyenlerin oranı %51,9 olmuştur. İskoçya %62 ve Kuzey İrlanda %55 oranında AB'de kalma yönünde oy verirken, Galler'de %52,5 ile Birlik'ten çıkma yönünde oy kullanılmıştır. Aynı zamanda Londra hariç tüm İngiliz bölgeleri ayrılma oyu kullanmıştır (Hunt ve Keating, 2016:18).

3. BREXİT MÜZAKERELERİ VE İMZALANAN SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

Referandum sonucunda AB'den çıkış yönünde karar çıkmasının ardından bundan sonraki süreçte Birleşik Krallık ve AB arasındaki ilişkinin nasıl ilerleyeceğine, ticaret anlaşmalarının ve her iki bölgedeki yatırımcıların durumunun nasıl olacağına dair görüşmeler başlamıştır. Belirsizlik ortamı içerisinde gerçekleştirilen bu müzakereler sonucunda çeşitli senaryolar üretilmiş ve nispeten yumuşak bir Brexit diyebileceğimiz bir serbest ticaret anlaşmasının imzalanmasıyla süreç tamamlanmıştır.

3.1. Brexit Müzakereleri

Brexit referandumundan AB'den çıkış yönünde bir sonuç çıkmış ve bu sonuç şaşkınlıkla karşılanmıştır. Çünkü oylama öncesinde yapılan anketlerin çoğu AB'de kalma sonucunu öngörmüştür (Bento ve Duarte 2020:69). Aynı zamanda referandumun sonuçları, Birleşik Krallık'ta ve AB27'de (AB'ye üye ülkeler) büyük bir ekonomik ve siyasi belirsizlik dönemi başlatmıştır. Brexit isteğinin altında yatan çok fazla neden olmasına rağmen hem referandum öncesinde hem de uzun süren çıkış müzakereleri sırasında Brexit tartışması çoğunlukla ekonomik boyutlara odaklanmıştır. Bazı görüşlere göre; Brexit, Birleşik Krallık'ı tek pazar üyeliğinin faydalarından mahrum bırakacağı ve daha az açık olmaya zorlayacağı için ekonomik açıdan kötü sonuçlara yol açacaktır. Bu durum da kısa vadede üretkenlik artışının düşmesine ve hatta potansiyel büyümenin düşmesine yol açabilir. Diğer görüşlere göre ise; tek pazardan ayrılmanın etkisi çok sınırlı olacak ve hem AB dışı ekonomilere daha fazla açıklık hem de liberalleşme şoku ile dengelenecektir (Mathieu, 2020:44). Onlarca yıl süren AB'nin genişlemesi ve AB üyeleri arasındaki pazar entegrasyonunun derinleşmesinin ardından Brexit oyu, referanduma katılanların çoğunluğunun AB'den ayrılmayı tercih etmesiyle potansiyel bir dönüm noktası olmuştur (Jafari ve Britz, 2020:18).

Oylama sonuçlarının alınmasının hemen sonrasında 13 Temmuz 2016 yılında Muhafazakâr Parti liderliğini Cameron, Theresa May'e devretmiş ve May Başbakan olarak yaptığı ilk konuşmada Brexit'i başarı ile gerçekleştireceklerini ifade etmiştir (Yılmaz, 2022:182). Ancak referandumdan neredeyse bir yıl sonra, 29 Mart 2017'de Birleşik Krallık hükümeti, Birlik'ten ayrılma kararını AB'ye resmen bildirmiştir (Kerckhoven, 2021:59) ve Lizbon Anlaşması'nın 50. maddesinin devreye girmesiyle Brexit olarak adlandırılan süreç başlamıştır. Bu madde, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması için 29 Mart 2019'da gerçekleşmesi gereken maksimum iki yıllık bir süre öngörmektedir (Bento ve Duarte 2020:69).

Ancak Birleşik Krallık hükümetinin birbiriyle çelişen gereksinimleri olduğu için çıkış müzakereleri çok kolay geçmemiştir. Müzakereler sırasında bir taraftan AB kurallarından ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) yargı yetkisinden kurtulmak gibi çeşitli konularda kontrolün geri alınması, AB üyesi olmayan ülkelerle ticaret anlaşmaları imzalamakta özgür olunması ve AB tek pazarına serbest erişimin korunması istenirken diğer taraftan AB'li işçilerin Birleşik Krallık'a akışını kontrol etmek konusunda da ısrarcı olunmuştur. AB27 müzakerecileri ise, BK'nın mallar, hizmetler,

sermaye ve emek için 4 "serbest dolaşım özgürlüğüne" uymadan Tek Pazarda veya Gümrük Birliği'nde kalamayacağını kırmızı çizgi olarak belirten katı kurallar belirlemiştir (Mathieu, 2020:44-45).

Brexit sürecinde geçen bu zorlu 2 yıl, Brexit'i sonuçlandıracağını taahhüt eden Theresa May'in Muhafazakâr Parti liderliği ve Başbakanlıktan istifa etmesine sebep olmuştur. Theresa May sonrasında liderliği alan Boris Johnson, AB27 ile müzakereleri yeniden başlatmayı başarmıştır (Mathieu, 2020:45). İlk etapta Parlamentoda çoğunluk sağlanamadığı için Brexit kabul ettirilememiştir. Ancak çoğunluğun 2019 yılında alınmasının ardından 23 Ocak 2020 tarihinde BK'nın AB'den ayrılmasını sağlayacak yasa Parlamentonun onayından geçmiş ve yasalaşmıştır (Yılmaz, 2022:182). Nihayetinde 50. madde gereği çıkış 29 Mart 2019 olarak öngörülse de dört erteleme ve iki yeni Başbakanın ardından sürecin sonu ancak 2020'de gerçekleşebilmiş ve 11 aylık bir geçiş sürecinden sonra 31 Ocak 2020 tarihinde BK, AB'den resmen ayrılmıştır (Bento ve Duarte 2020:69-70).

3.2. Tartışılan Senaryolar ve İmzalanan Serbest Ticaret Anlaşması

Bir AB üyesi olduğu dönemde Birleşik Krallık, Tek Pazar'ın ve dolayısıyla Gümrük Birliği'nin bir parçasıdır (AB içi ticaret tarifeleri, AB dışı ortak tarifeler veya ticaret anlaşmaları yoktur) ve Birleşik Krallık ayrıca ortak AB standartlarına ve düzenlemelerine de uymaktadır; 4 dolaşım özgürlüğüne (mallar, hizmetler, sermaye ve emek) tabidir, ABAD'ın içtihatlarını tanır, AB bütçesine katkıda bulunur ve Birlik içindeki karar alma süreçlerinde yer alır (Mathieu, 2020:46). Ancak Brexit referandumu sonrasında AB-BK ilişkilerinin nasıl olacağına ilişkin senaryolar üretilmeye başlamıştır. Bu senaryolar AB ile Birleşik Krallık arasında herhangi bir anlaşmanın olmadığı sert Brexit senaryosundan belirli ölçülerde fikir birliğine varılarak yapılan bir anlaşma ile gerçekleşecek yumuşak Brexit senaryolarına kadar uzanmaktadır. Temel olarak tartışılan senaryolar 3 başlık altında ele alınmaktadır.

Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) Üyeliği (Norveç): AEA üyeliği, Avrupa Birliği üyeliğine en yakın seçenektir. AB ile ticaret büyük ölçüde gümrüksüzdür, ancak malların menşeyini kontrol etmek için ek olarak sınır kontrolleri de gerekmektedir ve bu da AB'ye yapılan ihracata ek bir maliyet getirmektedir. Üyeler tek pazara önemli ölçüde erişime sahiptir; ancak bütçeye katkıda bulunmaları, AB düzenlemelerinin büyük çoğunluğunu karşılamaları ve insanların serbest dolaşımını kabul etmeleri gerekmektedir. Buna rağmen, AEA üyelerinin AB düzenlemelerinin nasıl belirlendiği konusunda neredeyse hiçbir söz hakkı yoktur. Bazı yorumcular (Oxford Economics, Open Europe), AB üyeliğiyle aynı fayda ve maliyetlerin çoğunu içerdiğinden ancak gidişatı üzerinde daha az etkiye sahip olduğundan, AEA üyeliğinin Birleşik Krallık için çıkışta olası bir seçenek olmadığını öne sürmüştür (Emmerson vd., 2016:23-24).

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ): Bu senaryo en kötü senaryo olarak ifade edilmektedir ve Birleşik Krallık'ın AB ile bir STA müzakere etmede başarısız olduğu varsayılırsa, iki taraf arasındaki ticaretin DTÖ'deki en çok kayırlan ülke (Most Favoured Nation-MNF) kuralına göre uygulanacağı anlamına gelmektedir. Buna göre Birleşik Krallık, AB'ye AB üyesi olmayan ülkeler gibi davranacak ve AB ile STA yapmayacaktır. Kötü bir senaryo olmasının yanı sıra bazı yazarlar bu senaryo uygulanırsa Birleşik Krallık'ın AB dışı ülkelerle ayrı serbest ticaret anlaşmaları müzakere etme fırsatına sahip olacağına da inanmaktadır. Fırsatlardan yararlanılırsa Brexit'in etkisi nispeten küçük olacak, hatta uzun vadede Birleşik Krallık için daha faydalı olacaktır (Tien vd., 2019:102). Bu seçenek aynı zamanda, AB'ye bütçe katkılarını, AB düzenlemelerini veya insanların serbest dolaşımını içermeyecektir (Emmerson vd., 2016:26).

Çeşitli Tercihli Modeller: Bu modeller içerisinde en çok konuşulan BK ile AB arasında basit bir STA yapılmasıdır. Avrupa Serbest Ticaret Birliği'nin (European Free Trade Association-EFTA-Norveç, İsviçre, İzlanda ve Lihtenştayn) üçüncü ülkelerle yaptığı STA'lar genellikle ticaretteki

tarifelerin kaldırılmasını içermektedir. Ancak tarife engellerinin olmamasının yanı sıra bu modelde tarife dışı engeller, fikri mülkiyet hakları ve hizmetler konularında DTÖ kural ve ilkelerine uyulmaktadır. Emegin serbest dolaşımını içermemektedir. Bu başlık altındaki bir diğer senaryo Türkiye ile olan Gümrük Birliği senaryosudur. Yapılan STA'ya bir Gümrük Birliği eklenmesi fikri bu senaryo altında ele alınmaktadır. Ancak Birleşik Krallık, üçüncü ülkelerle kendi ticaret anlaşmalarını müzakere etme özgürlüğüne sahip olmak istediğinden Gümrük Birliği seçeneğini tercih etmeyecek gibi gözükmemektedir. BK Gümrük Birliği'ne dahil olmadığı durumda AB'nin dünyanın diğer ülkelerle imzaladığı STA'larına tabi olmayacak ve bu nedenle eğer yeni STA'lar müzakere edilmezse diğer ülkelerle Birleşik Krallık ilişkileri DTÖ kurallarına göre uygulanacaktır. Bir diğer senaryo İsviçre modelidir (Emerson vd., 2017:22). Bu modelde ek ticaret maliyetleri, ticaret dışı engeller, menşe kuralları gibi her iki tarafın da etkilendiği bir dizi soruna yol açacak düzenlemeler bulunmaktadır (Tien vd., 2019:101). Kanada ile yapılan Kapsamlı Ekonomik ve Ticaret Anlaşması (Comprehensive Economic and Trade Agreement-CETA), Avrupa dışında gelişmiş bir sanayi ekonomisine sahip kapsamlı bir STA modelidir. CETA, temel tarifersiz STA koşullarını sağlamaktadır. Bu senaryoların dışında daha pek çok farklı senaryo AB ile BK arasındaki ilişkilerin gelecekte nasıl olacağına dair öngörülebilir bulunabilmek için tartışılmıştır (Emerson vd., 2017:23). Tablo 2'de bu senaryolara yer verilmektedir.

Tablo 2. AB'nin Diğer Ülkelerle Yapmış Olduğu Anlaşma Modelleri

No	Senaryo	Değerlendirme
1	Avrupa Ekonomik Alanı (AEA)	Statükoya yakın, BK'nın tercih edebileceği bir model
	AEA + Gümrük Birliği (GB)	Statükoya çok yakın, BK'nın tercih edebileceği bir model
2	Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)	Pazar erişiminin önemli ölçüde azaltıldığı, varsayılan rejim
	DTÖ + Agresif Rekabet	Vergi konusunda işbirliğinin olmadığı rekabeti düzenleyen model
3	Tercihli Modeller	
	3.1. Basit STA	Mümkündür, ancak BK daha kapsamlı bir STA istemektedir.
	3.2. STA + GB	Basit STA'dan daha fazlasıdır. Ancak BK Gümrük Birliği'ni istememektedir.
	3.3. İsviçre Modeli	Geçmişte seçici ve esnek, ancak BK'da mevcut değildir.
	3.4. Kapsamlı Ekonomik Ticaret Anlaşması (CETA-Kanada Modeli)	Basit STA'dan daha kapsamlı ve AB müktesebatı içermemektedir.
	3.5. Derin ve Kapsamlı Serbest Ticaret Anlaşması (DCFTA-Ukrayna Modeli)	Derin ve kapsamlıdır. AB müktesebatının büyük bir kısmını içermektedir.
	3.6. İstikrar ve Ortaklık Anlaşması (SAA-Balkanlar Modeli)	DCFTA'dan daha zayıftır. AB'ye aday ülkeler için uygundur. BK için uygun değildir.
	3.7. Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması (PCA-Kazakistan Modeli)	DTÖ'den biraz daha fazla işbirliğini öngörür. BK'ya uygun değildir.
	3.8. Stratejik Ortaklık	Zirve düzeyinde küresel diplomasi içerir.
3.9. Stratejik Ortaklık + CFTA	BK'nın hedefidir. (CETA ve DCFTA arasında bir yerde kapsamlı bir FTA)	

Kaynak: (Emerson vd., 2017:26; Keskin, 2022:66)

Bu hararetli tartışmalar ve varsayımlar altında Brexit sonrası AB-BK ilişkilerini düzenlemek üzere bir STA imzalanmıştır. AB ile Birleşik Krallık arasında imzalanan AB-BK Ticaret ve İşbirliği Anlaşması (Trade and Cooperation Agreement-TCA); mal ve hizmet ticareti, dijital ticaret, fikri mülkiyet, kamu alımları, havacılık ve karayolu taşımacılığı, enerji ve Birlik programlarına katılım gibi çeşitli alanlarda tercihli düzenlemeler ortaya koymaktadır. Anlaşma 30 Aralık 2020 tarihinde imzalanmış, 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla geçici olarak uygulanmış ve 1 Mayıs 2021 tarihinde yürürlüğe

girmiştir. Anlaşma sadece mal ve hizmet ticaretini değil aynı zamanda yatırım, rekabet, devlet yardımları, vergi şeffaflığı, sürdürülebilirlik, balıkçılık, veri koruma ve sosyal güvenlik koordinasyonu gibi konuları da içermektedir. Menşe kurallarına uygun tüm mallar için sıfır tarife ve sıfır kota öngörmektedir. Taşımacılık konusunda anlaşma, sürekli ve sürdürülebilir hava, karayolu, demiryolu ve deniz bağlantısı sağlamaktadır; ancak pazara erişim Tek Pazar'ın sunduğu düzeyin altında kalmaktadır. Son olarak anlaşma, Birleşik Krallık'ın Horizon Europe gibi (Birleşik Krallık'ın AB bütçesine mali katkısına tabi olarak) 2021-2027 dönemi için bir dizi önemli AB programına katılımını sürdürmesine olanak tanımaktadır (European Commission, 2021).

Yapılan bu anlaşma ile Brexit referandumunun yapıldığı 2016 yılından bu yana süregelen tartışmalar ve belirsizlik durumu son bulmuştur. Birleşik Krallık artık AB'nin ve Gümrük Birliği'nin bir parçası değildir. Sonuçta yine AB ile BK arasında kota ve tarife engelleri olmayacaktır. Ancak yine de tarife dışı engellerin olabileceğine dair açık kapı bırakılmıştır. Sert Brexit senaryosuna göre daha olumlu bir hava yaratan anlaşmanın yine de birkaç dezavantajı bulunmaktadır. Tarife dışı engeller nedeniyle bürokrasinin artması, ticari hizmetlerin sınırlandırılması, finansal hizmetlerle ilgili çok fazla hüküm içermemesi ve orta ve uzun vadede tarife ve kota engellerinin gelebilme potansiyelinin olması bu dezavantajlardır (Syrrakos, 2021:4).

Anlaşma sonrasında ilk gözlemlenen detaylara bakıldığında ekonomik ilişkilerde ve ticarete yavaşlamalar görülmüştür. Ancak tarife ve kota uygulanmamasından dolayı ara malı ithalatı ve ihracatı yapan firmaları ilk etapta rahatlatmıştır. Anlaşma ile serbest dolaşım hakkı da kaldırılmış olduğundan özellikle hizmet sektöründe faaliyette bulunan ve diğer tarafta çalışanlar bu durumdan olumsuz etkilenmiş ve vize yenilemeleri gerekmiştir. AB ile yapılan bu anlaşmanın yanında BK ayrıca diğer AB üyesi olmayan ülkelerle de STA imzalamaya başlamıştır. Bu kapsamda BK Türkiye ile de 29.12.2020 tarihinde bir STA imzalamış ve anlaşma 20 Nisan 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Keskin, 2022:69).

Anlaşma imzalanana kadar yapılan çoğu tahmin birbirine büyük ölçüde benzer sonuçlar bulmuştur. Yapılan anlaşma sonucunda etkiler kısa vadede görünür olsa da uzun vadeli etkilerin nasıl olacağı tam olarak bilinmemektedir. Ancak bu sürecin her iki tarafa da ekonomik ve mali kayıp yarattığı ve yaratacağı yadsınamaz bir gerçektir.

4. BREXİT VE BİRLEŞİK KRALLIK KAMU MALİYESİ

Brexit süreci ve sonrasında uygulanmaya başlanan yeni politikalar enflasyon, işgücü, milli gelir vb. yanında kamu maliyesi açısından çeşitli etkiler oluşturmuştur. Bu kapsamda bu kısımda uygulanmaya başlanan yeni politikalar ve Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerindeki etkileri yer almaktadır.

4.1. Brexit Sonrasında Birleşik Krallık'ta Uygulanan Yeni Politikalar

Brexit kararıyla birlikte Birleşik Krallık hükümeti süreç dahilinde yaşanması muhtemelen durumlara ilişkin bir dizi düşünce ve politikayı değerlendirmeye başlamıştır. Hem Brexit süreci hem de bu alanda uygulanan politikalar Birleşik Krallık ekonomisini ve kamu maliyesini etkilemiştir. Birleşik Krallık'ın hayata geçirdiği başlıca değişiklikler ticaret, çevre politikaları, vergi düzenlemeleri ve göç alanlarında kendini göstermektedir. Birleşik Krallık, AB'den ayrıldıktan sonra kendi ticaret politikalarını belirleme yetkisine sahip olmuştur. AB ile 30 Aralık 2020 tarihinde bir serbest ticaret anlaşması imzalamış ve AB dışındaki ülkelerle de kendi ticaret anlaşmalarını müzakere etme sürecine girmiştir. Bu kapsamda en çok tercih edilen ülke tarife programı olan Birleşik Krallık Küresel Tarifesi (The UK Global Tariff-UKGT) uygulamaya alınmıştır. 1 Ocak 2021'den itibaren AB'nin ortak dış tarifesinin (Common External Tariff-CET) yerini bu tarife almıştır. Hükümet ayrıca, BK'nın daha önce AB üyesi olarak anlaşma yaptığı üçüncü ülkelerle 64 serbest ticaret anlaşması da dahil olmak üzere yeni tercihli

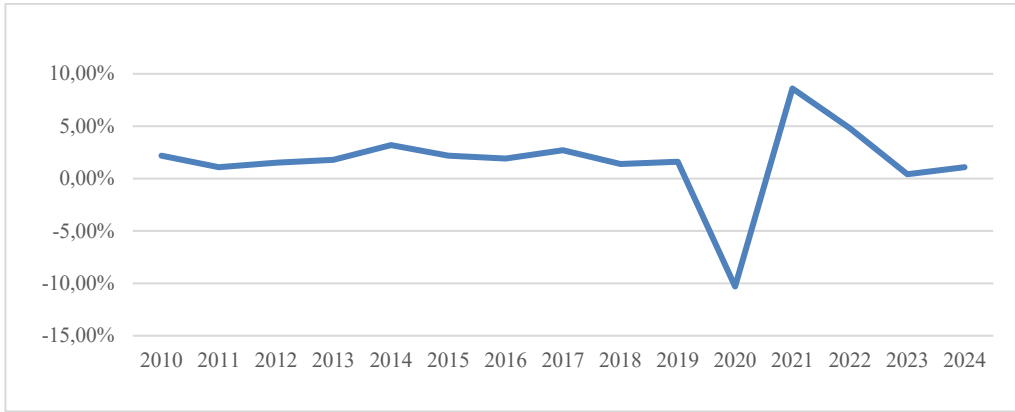
anlaşmalar imzalamış ve uygulamaya koymuştur. Çevre alanında ise 2021 itibarıyla kendi Emisyon Ticaret Sistemi'ni (UK ETS) başlatmıştır. Bu sistem enerji yoğun endüstriler, elektrik üreticileri ve havacılık sektörü için sera gazı emisyonlarına bir üst sınır getirerek emisyon azaltımını teşvik etmektedir. UK ETS, AB'nin Emisyon Ticaret Sistemi'ne benzer şekilde çalışmakla birlikte, BK'nın kendi iklim hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Office for Budget Responsibility [OBR], 2021:89-90).

Vergi alanında bir dizi politika değişikliği de 1 Ocak 2021'den itibaren yürürlüğe girmiştir. Hükümet, Birleşik Krallık'ı DTÖ kurallarıyla uyumlu hale getirmek için KDV Perakende İhracat Planını kaldırmıştır. Bu değişiklik ile belirli mali hizmetlerin AB'ye ihracatı, KDV açısından sıfır oranlı hale getirilmiş ve bu uygulama, AB dışı ülkelere yapılan ihracatta da aynı şekilde belirlenmiştir. Ayrıca AB'nin tur operatörleri marj planının, operatörlerin BK içindeki seyahat hizmetlerinde KDV ödemesini gerektiren, ancak dünyanın geri kalanıyla uyum sağlamak amacıyla AB seyahat hizmetlerinde sıfır KDV oranı getiren yeni bir Birleşik Krallık versiyonu uygulamaya konulmuştur. Bu politika değişikliklerinin sonucusu hariç kalanlarının gelirlere etkisinin yılda yaklaşık 0,3 milyar £ azalmaya sebep olacağı tahmin edilmektedir (OBR, 2021:89-90). Vergi rejim değişikliğinde aynı zamanda Büyük Britanya'nın vergi sisteminin bilgi paylaşımı ve vergi basitleştirme alanlarında değişiklikler öngörülmektedir. Bu değişiklikler AB genelinde belirlenmiş kurallardan farklılaşmaktadır. Hükümet ayrıca denizaşırı perakendecilerin Birleşik Krallık'taki KDV yükümlülüklerinin Birleşik Krallık Gelir İdaresi (His Majesty's Revenue and Customs-HMRC) adına tahsil edilmesini zorunlu kılmak gibi yeni kurallar ve sistemler de getirmeyi düşünmektedir. Bu değişikliklerle birlikte Ulusal Denetim Ofisi (National Audit Office-NAO), Birleşik Krallık sınır prosedürlerinde 2 temel risk ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. İşletmelerin üzerindeki yükü hafifletmeye yönelik alınan tedbirlerin yarattığı riskler birinci risk faktörü olarak belirtilmiştir. İkinci risk faktörü olarak ise NAO, hükümetin ve işletmelerin yakın zamanda gerçekleşecek değişikliklere tam anlamıyla hazırlıklı olmamasını göstermektedir. Özellikle AB'de faaliyet gösteren yaklaşık 235.000 tüccarın bu değişikliklere uyum sağlamakta zorlanması durumunda tahsil edilmesi düşünülen gelir miktarı azalacaktır. Ayrıca Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi rejimlerinde getirilen değişikliklerle ilgili olarak NAO; sınır altyapısının, bilgi teknolojilerinin ve personel seviyelerinin hazır olması noktasındaki eksiklikler nedeniyle de riskler ortaya çıkabileceğini savunmaktadır. Bu risklerin vergi gelirlerinde ne kadar bir kayba sebep olacağı tam olarak bilinmemektedir (OBR, 2020a:184-186).

Ayrıca hükümet Ocak 2021 tarihinden sonra AB ve AB dışı göç politikasını değiştirerek puan bazlı bir göç sistemine geçeceğini ilan etmiştir. Göçmenlerin İngilizce konuşmasını, onaylı bir spondordan iş teklifi almasını, beceri ve maaş eşiklerini karşılmasını gerektiren bu göç sistemi BK'ya yönelik göç akışını azaltmayı hedeflemektedir (OBR, 2020b:36). Yeni puana dayalı göç rejiminin de 1 Ocak'tan itibaren yürürlüğe girmesiyle birlikte artık (İrlanda dışındaki) AEA vatandaşlarına çeşitli göçmenlik harçları uygulanmaya başlamıştır (OBR, 2021:89-90).

4.2. Brexit'in Birleşik Krallık Kamu Maliyesi Üzerinde Gerçekleşen ve Öngörülen Etkileri

Brexit sürecinde Birleşik Krallık kamu maliyesinin ne şekilde etkileneceği makroekonomik çerçevedeki gelişmelere bağlıdır. Büyüme, kamu gelirlerini ve harcamalarını doğrudan etkileyen makroekonomik çerçeveyi sağlamaktadır. Bu sebeple Birleşik Krallık'ın 2010 ve 2024 yılları arasındaki büyüme verileri, Brexit sonrası ekonomik yavaşlamanın kamu gelirleri ve harcamaları üzerindeki olası etkilerini değerlendirmek için bir temel oluşturacağından aşağıdaki grafikte büyüme verilerine yer verilmiştir.

Grafik 1. 2010-2024 Yılları Arası Birleşik Krallık GSYİH Büyüme Oranları

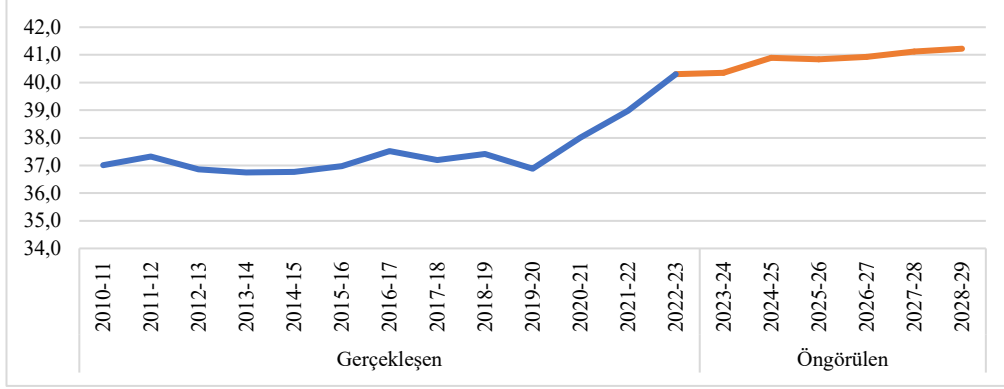
Kaynak: (ONS-Office for National Statistics, <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/timeseries/ihyp/pn2> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 1’de 2010–2024 yılları arasında Birleşik Krallık GSYİH Büyüme Oranları gösterilmektedir. Bu dönemde BK ekonomisi dalgalı bir büyüme seyri izlemiştir. 2010-2019 arası Brexit öncesi dönemi yansıtmaktadır. Bu dönemde büyüme nispeten istikrarlı ama düşük seviyelerde gerçekleşmiş, en güçlü büyüme 2014 yılında (%3,2) olmuştur. Ancak 2016 yılında gerçekleşen Brexit referandumunu ile ekonomik belirsizlik artmış, yatırım ve tüketici harcamalarındaki temkinlilik ekonomik aktivitenin kısmen daralmasına yol açmıştır. Sonrasında büyümede kısmen toparlanma yaşansa da Brexit müzakerelerinin belirsizliği ve geçici ticaret engelleri, büyüme performansını sınırlamıştır.

2020 yılında AB’den tam ayrılma gerçekleşmiştir. Brexit sonrası bu dönemde Covid-19 pandemisiyle birlikte ekonomide derin bir durgunluk yaşanmış ve büyüme -%10,3 olarak gerçekleşmiştir. Bunun ilk sebebi Brexit’in kesinleşmesi sonrası ticarete yeni kuralların geçerli olması ve bunun sonucunda birçok şirketin yatırım kararlarını ertelemesidir. Özellikle Birleşik Krallık’ta yaşayan ama diğer Avrupa ülkelerinde şirketi olanlar ya da Diğer Avrupa ülkelerinde yaşayıp Birleşik Krallık’ta şirketi olanlar açısından riskli ve belirsiz bir dönem oluşmuştur. Ticarete yeni kurallar gelmesiyle şirketlerin Londra’dan çekilmesi de önemli maliyetler getirmiştir. Diğer bir neden Covid-19 pandemisi. Bu dönemde ekonominin neredeyse tüm sektörlerinin kapanması bu daralmada etkili olmuştur. Ayrıca AB ile ticaret engelleri ve pandemi birleşince lojistiğin ciddi şekilde aksaması da bu daralmanın sebeplerindedir. Ancak 2021’de güçlü bir toparlanma görülmektedir. Bu toparlanmada büyük oranda baz etkisinin olduğunu söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır. Aynı zamanda kısıtlamaların kademeli olarak kaldırılması, hizmet sektörünün yeniden canlanması, büyük ölçekli mali destek programları, vergi indirimleri ve kamu harcamalarının artışı ile talebin hareketlenmesi büyümeyi desteklemiştir. Ancak toparlanma çok kalıcı olmamış; Brexit sonrası ticaret engelleri, küresel enerji krizi, Rusya-Ukrayna Savaşı ve enflasyon artışı ekonomiyi yeniden yavaşlatmıştır.

Brexit sürecinde ve sonrasında yaşanan bu ekonomik belirsizlik ve yavaşlama kamu maliyesi üzerinde de etkili olmuştur. Birleşik Krallık’ta ekonomideki farklı değişkenlerin kamu maliyesi üzerinde yarattığı etkileri öngörmek ve istatistiki verileri toplamak amacıyla bağımsız bir organ olarak Bütçe Sorumluluğu Ofisi (OBR) faaliyet göstermektedir. OBR kamu maliyesinin sürdürülebilirliğine ilişkin analiz görevini; kamu maliyesini etkileyen farklı gelirleri, harcama akışlarını ve mali işlemleri tahmin etmekten sorumlu birçok hükümet departmanı ile yakın ilişkilerde bulunarak yerine getirmekte ve kamu maliyesine ilişkin verileri toplamaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda bu kısımda Brexit’in kamu

maliyesi üzerindeki etkisinin daha net ifade edilebilmesi için OBR'den alınan verilerle Brexit'in görünür olmaya başladığı 2010 yılından 2023 yılına kadar kamu maliyesi göstergelerinin gerçekleşmesi analiz edilmiştir. Ayrıca 2024-2029 yıllarına ilişkin öngörüler de yine grafiklerde yer almaktadır.

Grafik 2. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Kamu Sektörü Cari Gelirleri (GSYİH %'si)

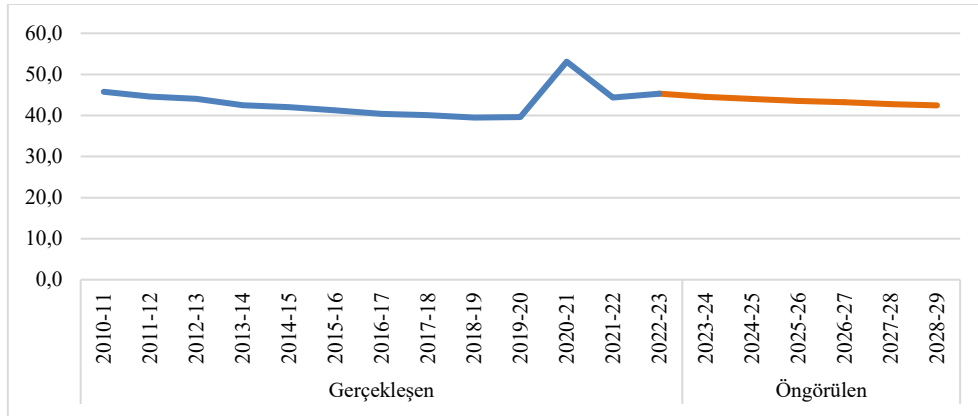
Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 2'de Kamu Sektörü Cari Gelirlerinin 2010 ile 2029 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen verileri Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranla (GSYİH %'si) gösterilmektedir. Kamu Sektörü Cari Gelirleri; esas olarak doğrudan ve dolaylı vergileri içerir, ancak aynı zamanda sosyal güvenlik katkılarını, faizleri, temettüleri, sermaye vergilerini ve ticari faaliyetlerden elde edilen kârları da içermektedir. Grafikten görüldüğü üzere Birleşik Krallık kamu gelirleri 2010'lu yıllardan itibaren dalgalı bir seyir izlemektedir. 2016 yılında gerçekleşen Brexit referandumundan sonra kamu gelirlerinin çok ciddi düzeyde olmasa da bir azalış yaşandığı görülmektedir. Bu azalış seyrinde bundan sonraki süreçte AB-BK ilişkilerinin nasıl şekilleneceğine ilişkin belirsizlik ortamı oluşması nedeniyle özellikle şirketlerin faaliyetlerinde kısıtlamalara gitmesinin ve dolayısıyla ödenen verginin azalmasının etkili olduğu söylenebilmektedir. Çünkü AB-BK ilişkilerine ilişkin Brexit senaryolarının tartışıldığı bir ortamda AB ülkeleriyle ithalat ve ihracat gerçekleştirecek firmaların; bu işlemlerde kota uygulanacak mı?, yeni bir maliyet ortaya çıkacak mı? ve sterlinin değerinin düşmesi akabinde maliyetlerde artış olacak mı? gibi sorularının cevabı henüz verilmemiştir. Bu sebeple vergi gelirlerinde azalış yaşanmıştır. Ancak 2020 yılından sonra kamu gelirlerinin artmaya başladığı görülmektedir. Bu artışta Covid-19 salgını dolayısıyla artan harcamaları finanse etmek istemenin yanı sıra çok büyük oranda Brexit etkili olmuştur. Özellikle Gelir Vergisi, Ulusal Sigorta Primleri, Yakıt Vergisi ve Sermaye Vergileri artırılmıştır. Sonrasında da özsermaye ve konut fiyatlarındaki artış ve diğer efektif vergi oranlarının da artışıyla gelecek yıllarda da kamu gelirleri artışı devam etmiştir. Sonuç olarak artan bu kamu gelirlerinin sebebi Rishi Sunak'ın vergileri 1960'lardan bu yana GSYİH içindeki en yüksek payına yükseltmesidir. Vergilerin bu artışının ana nedeni olarak da Brexit gösterilmiştir. Eğer Brexit olmasaydı bu vergilerin alınmasının gerekli olmayacağı şeklinde bir savunma yapılarak Brexit'in bu artışların temel sebebi olduğu belirtilmiştir.

Yapılan politika değişiklikleri ile birlikte gelirler 2021-22'de 33,0 milyar £ (GSYİH'nin %39'u) artmıştır. 2022-23 yılları arasında, başlangıçta geçici vergi indirimlerinin geri çekilmesi nedeniyle gelirler GSYİH'den önemli ölçüde daha hızlı artmıştır. Daha sonra bütçede ilk olarak iki yıllık sermaye indirimine yer verilmesi, Kurumlar Vergisi oranının %19'dan %25'e çıkarılması ve vergi tabanının genişletilmesi ile Gelir Vergisi eşiklerinin nakit olarak dondurulmasının etkisiyle bu artış daha da hâkim

olmuştur (OBR, 2021:16-17). 2022-23'te Toplam Kamu Sektörü Gelirlerinin GSYİH'ye oranı, 2019-20'deki GSYİH'nin yüzde 36,9'u olan salgın öncesi seviyeye göre 3,4 puanlık bir artışla yüzde 40,3'e ulaşmıştır. Bundan sonraki süreçte gelirlerin daha yavaş artması ve ekonominin payının 0,9 puan daha üstüne çıkarak 2028-29'a kadar GSYİH'nin %41,2'sine ulaşması beklenmektedir.

Toparlamak gerekirse 2016-2017 yıllarına kadar, başka bir ifadeyle referandum öncesinde kamu gelirlerinin GSYİH'ye oranında önemli bir değişiklik olmadığı, nispeten stabil bir seyir izlediği görülmektedir. 2016 yılında yaşanan referandum sonrasında dalgalanmalar başlamıştır. Bu dalgalanmalarda Brexit'in doğrudan etkilerinin nispeten sınırlı olduğu ve diğer ekonomik faktörlerin de burada etkili olduğu söylenebilmektedir. 2020 sonrasında ise belirgin bir yükseliş başlamaktadır. Bu yükselişte pandeminin etkisi de olmakla birlikte Brexit sebebiyle Birleşik Krallık'ın ticaret ve ekonomik yapısındaki değişiklikler dolayısıyla uygulanmak zorunda kalınan ekonomik uyum paketlerinin etkisi olduğu düşünülmektedir. 2023'ten sonraki beş yıllık süreçte kamu gelirlerinin GSYİH'ye oranında sabit ve kademeli bir artış öngörülmektedir. Bu, Brexit sonrası ticaret düzenlemelerine uyum, yeni vergi politikaları veya ekonomik büyüme stratejileriyle ilişkilendirilebilir. Öngörüler, Brexit'in etkilerinin tamamen olumsuz olmadığını ve Birleşik Krallık'ın gelirlerini artıracak düzenlemelere geçtiğini gösterebilir. Ancak, bu artışın sürdürülebilir olup olmayacağı veya ekonomik büyümeye mi yoksa kamu maliyesindeki yüklerin artmasına mı dayandığı gelecek yıllarda gerçekleşecek veriler üzerinden de değerlendirilmelidir.

Grafik 3. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Toplam Yönetilen Harcamaları (GSYİH %'si)²

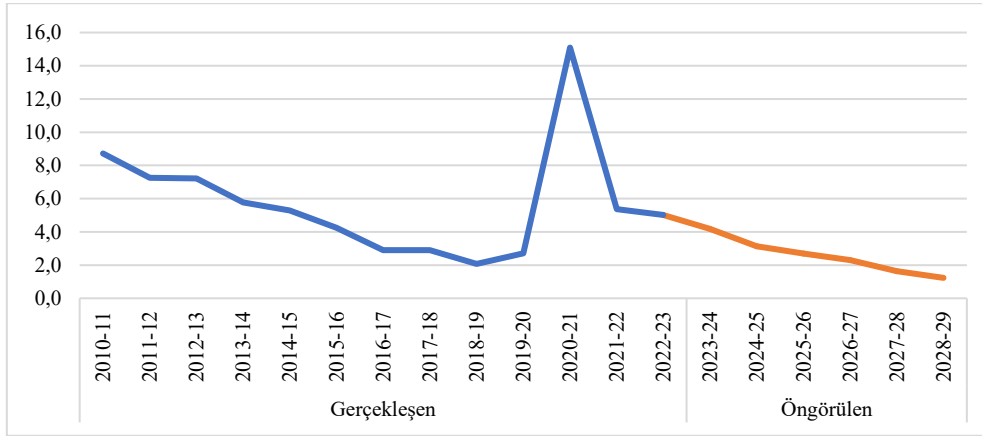
Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 3'te BK'nın Toplam Yönetilen Harcamalarının 2010 ile 2029 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen verileri GSYİH %'si olarak gösterilmektedir. Toplam Yönetilen Harcamalar; kamu sektörü cari harcamaları, kamu sektörü net yatırımı ve kamu sektörü amortismanının toplamından oluşmaktadır. 2010 ila 2016 yılları arasında Brexit referandumu öncesindeki dönemde harcamaların GSYİH'ye oranında az da olsa genel bir düşüş eğilimi gözlenmektedir. Bu mali konsolidasyon politikalarına veya ekonomik büyümenin harcamaları görece olarak azalttığı bir döneme işaret etmektedir. Harcamalardaki bu azalma 2016 yılında gerçekleşen referandum sonrasında da stabil olarak devam etmektedir. Bu dönemde önemli bir artış veya düşüş olmaması, Brexit'in etkilerinin bu süreçte henüz belirginleşmediğini göstermektedir. Çünkü her ne kadar referandumdan ayrılma oyu çıksa da Avrupa Birliği ortak kuralları gereği kesin çıkış gerçekleşmeden AB bütçesine yapılan katkılar devam

² Toplam kamu harcaması Birleşik Krallık'ta, Toplam Yönetilen Harcamalar olarak geçmektedir.

etmektedir. Toplam kamu harcamaları 2020 yılından itibaren Covid-19 salgınının ortaya çıkmasıyla birlikte artış seyrine başlamış ve 2020-21'de GSYİH'nin %53,1'iyle savaş sonrası zirve noktasına ulaşmıştır. Hükümetin ekonomik destek paketleri, sağlık harcamaları ve iş gücü piyasası müdahaleleri bu dönemde artışa yol açmıştır. Aynı zamanda Brexit'in 2020'de yürürlüğe girmesi de bu döneme denk gelmektedir. Brexit'in etkileri, pandeminin neden olduğu olağanüstü harcamalar ile birleşmiştir. Çünkü bu dönemde Brexit sonrası ticaret düzenlemelerine uyum, sınır kontrolleri, tarife değişiklikleri ve ekonomik destek politikaları harcamaları artıran diğer nedenler olmuştur. Bu artış, sonraki yıllarda salgınla ilgili harcamaların düşmesi ve GSYİH'nin toparlanmaya başlamasıyla kısmen gevşemiştir.

2022 sonrası harcama düşüşü, Brexit sonrası ekonomik uyumun kısmen sağlandığı ve harcamaların azaltılabildiği döneme geçildiğini göstermektedir. Hükümet bu dönemde harcamaları kontrol altına almaya başlamış ve ekonomi toparlandıkça harcamaların GSYİH'ye oranı doğal olarak azalmaya başlamıştır. Aynı zamanda bu yıllarda Brexit tamamen gerçekleştiği ve anlaşma yapılarak kurallar belirlendiği için Birleşik Krallık AB bütçe katkıları kesilmiştir. Anlaşma gereği belirli durumlarda Birleşik Krallık AB'ye bütçe katkısı yapabilecek olsa da hem bu katkının hangi durumlarda yapılacağı belli olmaması hem katkının miktarının belirsizliği hem de henüz bir ödeme yapılmadığı için bu azalış seyrinde bütçe katkılarının kesilmesinin de etkisi olduğu düşünülmektedir. 2024 yılından sonra ise Toplam Kamu Harcamalarının GSYİH'nin oranının kademeli olarak düşmesi beklenmektedir. 2025-2026 yılından itibaren özellikle bakanlık harcamaları ve refah harcamaları da dahil olmak üzere yönetilen harcamaların düşmesiyle toplam kamu harcamalarında da bir düşüş öngörülmektedir. Öngörüler, Brexit sonrası kamu maliyesinin harcamalar yönünden istikrar kazanacağı beklentisini yansıtmaktadır. Öngörülen harcama oranlarının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası ekonomik büyüme kapasitesine ve mali disiplinine bağlıdır.

Grafik 4. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Kamu Sektörü Net Borçlanması (GSYİH %'si)

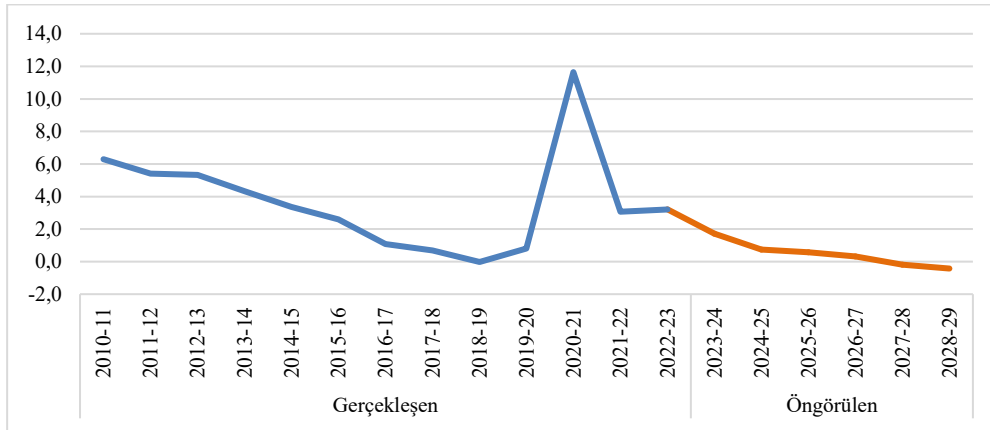
Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 4'te Kamu Sektörü Net Borçlanmasının 2010 ile 2029 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen verileri GSYİH %'si olarak gösterilmektedir. Kamu Sektörü Net Borçlanması; her yıl toplam yönetilen harcamalardan kamu sektörü cari gelirlerinin düşülmesiyle ortaya çıkan farktır. Borçlanmanın en geniş ölçüsü olarak mali durumun önemli bir göstergesidir. Aynı zamanda bütçe açığının da ana ölçüsüdür. Grafikten görüldüğü üzere Brexit öncesi dönemde 2010-2016 yılları arasında genel bir azalma eğilimi yaşanmıştır. Bu durum mali konsolidasyon politikalarıyla kamu borçlanmasının azaltılmaya çalışıldığını göstermektedir. Uygulanan ekonomik büyüme ve borç yönetimi politikalarının

kamu finansmanını iyileştirdiği anlaşılmaktadır. Brexit referandumunun ardından borçlanmada anlamlı bir artış görülmemektedir. Ekonomik belirsizliklerin kamu harcamalarını ve borçlanmayı artırabileceği düşünülse de bu durum hemen ortaya çıkmamıştır. Ancak kamu sektörü net borçlanma oranı 2020 yılında dramatik bir artış göstermiştir. Salgının en fazla hissedildiği 2020-21 döneminde ise savaş sonrası en yüksek seviyesi olan 314,7 milyar £ (GSYİH'nin %15,1'i) ile zirveye ulaşmıştır. Kamu Sektörü Net Borçlanmasının bu zirveye ulaşmasında hem salgın sebebiyle artan harcamaların hem de Brexit müzakerelerinin getirmiş olduğu belirsizlik ortamı nedeniyle düşen vergilerin etkisi olduğu söylenebilmektedir. Sonrasında Brexit gereği yapılan politika değişiklikleri ile vergi gelirleri artırılmış ve borçlanmada iyileşmeler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Kamu Sektörü Net Borçlanmasının 2024 yılından itibaren kademeli olarak düşerek 2028-29 yılına kadar 39,4 milyar £ (GSYİH'nin %1,2'si) olacağı tahmin edilmektedir. Bu durum Brexit sonrası dönemde ekonomik büyümenin toparlanması ve mali disiplinin yeniden sağlanması yönündeki beklentileri yansıtmaktadır. Brexit sonrasında kamu finansmanının istikrara kavuşacağı ve borçlanma ihtiyacının azalacağı tahmin edilmektedir. Bu tahminin gerçekleşmesi durumunda 2001-2002'den (GSYİH'nin %0,5'i) bu yana GSYİH'nin payı olarak en düşük borçlanma seviyesi yaşanacaktır. Ancak bu öngörüler Brexit'in uzun vadeli ekonomik etkilerinin hafif olacağı varsayımına dayanmaktadır.

Sonuç olarak Brexit, ekonomik büyümede yavaşlama ve ticaret gelirlerinde azalma gibi etkilerle kamu borçlanması üzerinde dolaylı bir etki yaratmıştır. Aynı zamanda Brexit sürecinde uyum politikaları, yeni ticaret düzenlemeleri ve diğer idari düzenlemeler nedeniyle ek harcamalar oluşması da borçlanma oranlarını etkilemiştir. Brexit sonrası AB ile ticari ilişkilerdeki değişiklikler Birleşik Krallık ekonomisinin büyüme hızını etkilemiştir. Eğer gelecek dönemlerde ekonomik büyüme, beklentilerin altında kalırsa ve Brexit nedeniyle ortaya çıkabilecek beklenmedik harcamalarda artışlar veya gelirlerde azalışlar yaşanırsa öngörülerde sapmalar yaşanabilecektir. Bu durum borçlanma oranlarının tahmin edilen seviyelere düşmesine engel olabilecek hatta borçlanmanın yeniden artmasına da neden olabilecektir. Grafikte öngörülen sonuçlara ulaşılabilmesi ekonomik büyüme performansına ve mali disiplinin sürdürülebilirliğine bağlıdır.

Grafik 5. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Cari Bütçe Açığı (GSYİH %'si)

Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

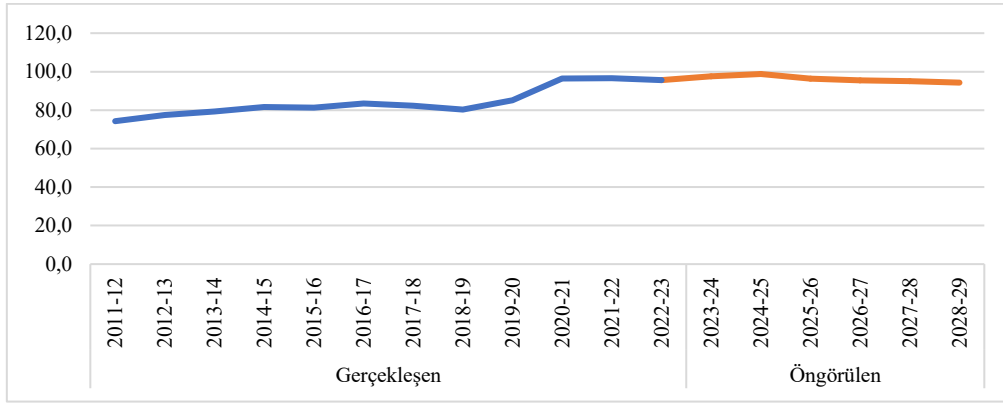
Grafik 5'te Cari Bütçe Açığının 2010 ile 2029 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen verileri GSYİH %'si olarak gösterilmektedir. Cari Bütçe Açığı; her yıl kamu sektörünün cari harcamaları ile kamu sektörü amortismanı toplamından cari gelirlerin düşülmesi yoluyla

hesaplanmaktadır. Başka bir ifadeyle bu kalem, yatırımları finanse etmek amacıyla yapılan borçlanmalar hariç, kamu sektörünün net borçlanmasına eşittir. Dolayısıyla grafikten de görüldüğü üzere Kamu Sektörü Cari Borçlanmasının grafiğine çok paralel bir seyir izlemektedir.

Brexit öncesi dönemde 2010-2011'den itibaren bütçe açığının GSYİH'ye oranında azalma görülmektedir. Bu durum mali konsolidasyon politikaları ve ekonomik büyümenin katkısıyla bütçe disiplininin sağlandığını göstermektedir. 2016 yılındaki Brexit referandumu öncesinde de azalış trendi devam etmektedir. Referandumun ardından da bütçe açığında önemli bir artış gözlemlenmemektedir. Ancak bu dönemde ekonomik belirsizlikler nedeniyle açıkların düşüş trendinde yavaşlama görülmektedir. 2020 yılından sonra kamu borçlanmasında olduğu gibi Kamu Kesimi Cari Bütçe Açığı da sert bir yükseliş yaşamıştır. Bu husus pandemi sebebiyle kamu harcamalarındaki ciddi artış ve vergi gelirlerindeki düşüşün yanında özellikle Brexit'in Ocak 2020'de kesin olarak gerçekleşmesiyle birlikte oluşan belirsizlik ortamının yarattığı ticaret daralmasının kamu gelirlerini azaltmasından kaynaklanmaktadır.

Özellikle salgınla alakalı harcamaların artışıyla Cari Bütçe Açığı 2020-21'de 279 milyar £'e (GSYİH'nin yaklaşık %12'sine) ulaşmıştır. 2022 yılından itibaren kamu sağlığı kısıtlamalarının hafifletilmesi, virüsle ilgili kamu harcamalarının azaltılması, Brexit sebebiyle yapılan politika değişiklikleri gereği vergi gelirlerinin artırılması ve Brexit sonrası döneme bir derece ekonomik uyumun sağlanmasıyla kamu maliyesinde toparlanma yaşanmış ve Cari Bütçe Açığı 2022-2023'te GSYİH'nin %3,2'sine düşmüştür. Bundan sonraki süreçte bütçede açıklanan orta vadeli vergi artışları ve harcama kesintileri ile cari açığın 2025-26'da 36,2 milyar £ azaltılarak, 0,9 milyar £ (GSYİH'nin %0,6'sı) gibi bir seviyeye düşmesi, daha sonrasında ise kamu maliyesinde disiplinin sağlanması ve ekonomik büyüme beklentilerinin olumlu olmasıyla birlikte bütçe fazlası verilmesi öngörülmektedir.

Brexit sonrası ticari düzenlemelerin değişmesi, özellikle gümrük vergileri ve ticaret hacmi üzerinden bütçe açığını etkilemiştir. Brexit uyum sürecinde oluşan ek idari maliyetler, kamu harcamalarını artırarak açıkların azalmasını geciktirmiştir. Brexit'in getirdiği belirsizlikler, kısa vadede büyümeyi yavaşlatmış, bu durum da vergi gelirlerini düşürmüştür. Ancak Brexit sonrası dönemde öngörülen bütçe fazlası, ekonomik uyum ve mali disiplinin sağlanabileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu varsayımlar gerçekleşmezse, bütçe açığı öngörülen kadar hızlı bir şekilde kapanmayabilir. Brexit sonrasında AB ile ticaretin daha sınırlı olması durumunda ekonominin büyüme hızındaki yavaşlama, bütçe disiplinine olumsuz etkiler yaratabilir. Öngörülen bütçe fazlası (2028-29) gerçekleşmezse, Brexit'in kamu maliyesine olumsuz etkilerinin uzun vadeli olduğu düşünülebilir. Brexit'in uzun vadeli etkileri, büyüme performansı ve ticaret ilişkilerindeki değişimle daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

Grafik 6. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Kamu Sektörü Net Borcu (GSYİH %'si)

Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafik 6'da Kamu Sektörü Net Borcunun 2010 ile 2029 yılları arasındaki gerçekleşen ve öngörülen verileri GSYİH %'si olarak gösterilmektedir. Kamu Sektörünün Net Borcu; kamu kesimi borçlarından likit varlıkların çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır. Bu genel olarak kamu sektörünün net borçlanmasının hisse senedi eşdeğeridir, ancak tahakkuk esasından ziyade nakit esasına göre ölçülür. Aynı zamanda ülkenin genel borcunun temel ölçüsüdür.

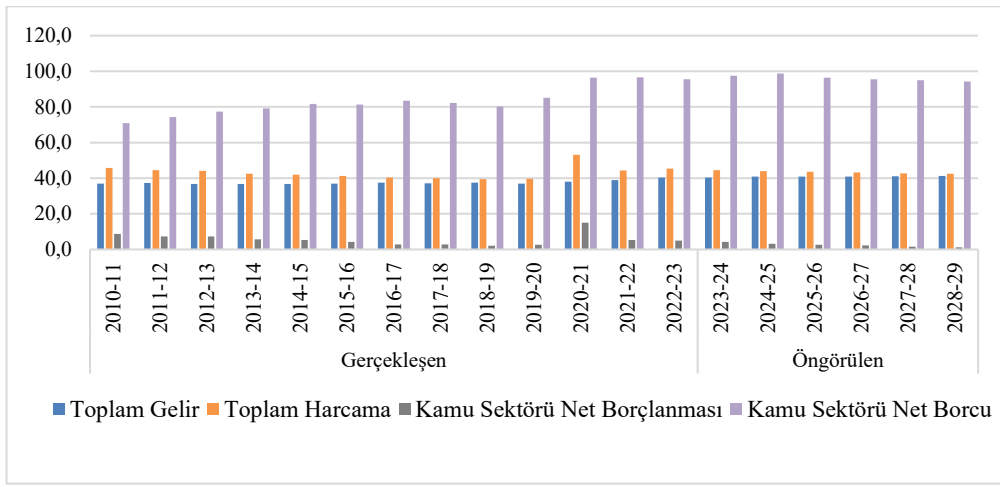
Kamu Sektörü Net Borcu 2011-2016 döneminde dalgalı olarak hafif artış seyri izlemiştir. Bu artış 2008 Finansal Krizinin ardından uygulanan genişletici mali politikaların etkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu dönemde Brexit'in etkileri henüz görünür değildir. Brexit referandumunun yapıldığı 2016 yılından sonra borç oranında kayda değer bir değişiklik görülmemektedir. Ancak Brexit'in ekonomi üzerindeki belirsizlik yaratıcı etkileri bu dönemde yatırım ve büyümeyi sınırlamıştır.

Kamu Sektörü Net Borcu 2018 yılından sonra artış eğilimine geçmiştir. Pandemi nedeniyle kamu harcamalarının artması ve ekonomik daralma borç oranını hızlı bir şekilde yükseltmiştir. Aynı zamanda Brexit'in ticaret ve ekonomik düzenlemeler üzerinde yarattığı belirsizlikler kamu maliyesine ek yük getirerek borcun artmasına sebep olmuştur. Bunun sonucunda Kamu Sektörü Net Borcu 2021-22'de 1960'tan bu yana en yüksek seviyesi olan GSYİH'nin %96,6 seviyesine yükselmiştir. Özellikle verimlilik artışındaki mali kriz sonrası zayıflığın, Brexit'in, Covid-19 salgınının ve yüksek enerji fiyatlarının bir sonucu olarak, orta vadede nominal GSYİH büyümesi azalmıştır. Bu durum borç/GSYİH oranına göre bürokratların daha az borçlanma payı alabileceği anlamına gelmektedir. Son olarak 2022-2023 yıllarında 95,6 seviyesine düşen kamu sektörü net borcunun gelecek yıllarda %98,8 seviyesine yükseldikten sonra 2028-2029 yıllarında %94,3'e düşeceği tahmin edilmektedir. Öngörülerde yer alan oranda borç sabitlenmesi Brexit sonrası ekonomik büyümenin borç seviyesindeki artışı dengeleyeceği varsayımına dayanmaktadır. Net borç oranında belirgin bir düşüş öngörülmemesi, Brexit'in uzun vadeli etkileriyle birlikte kamu maliyesindeki sürdürülebilirlik sorunlarının devam edebileceğini göstermektedir.

Brexit sonrası büyümenin yavaşlaması, borç oranının düşürülmesini zorlaştırmıştır. Özellikle ticaretin daralması ve iş gücü piyasalarındaki değişiklikler, GSYİH büyümesini sınırlamıştır. Brexit sonrası yeni ticari düzenlemeler ve uyum süreçleri için yapılan harcamalar kamu borcuna ek bir yük getirmiştir. Ekonomik aktivitedeki yavaşlama ve ticaret hacminin düşmesi kamu gelirlerini olumsuz etkileyerek borçlanma ihtiyacını artırmıştır. Borç oranının yüksek seviyede sabitlenmesi, mali esneklik açısından bir risk unsurudur. Özellikle beklenmeyen ekonomik şoklar durumunda borç yönetimi daha

zor hale gelebilir. AB ile ticaretin Brexit sonrası dönemde azalması uzun vadede büyümeyi yavaşlatabilir ve borç oranında düşüşü daha da zorlaştırabilir. Sonuç olarak öngörülen durağan borç seviyesi, Brexit sonrası ekonomik büyümenin ve mali konsolidasyonun olumlu bir senaryoya dayanarak şekillendiğini göstermektedir. Ancak büyüme performansı beklentilerin altında kalırsa, net borç oranının daha yüksek seviyelerde kalma riski bulunmaktadır.

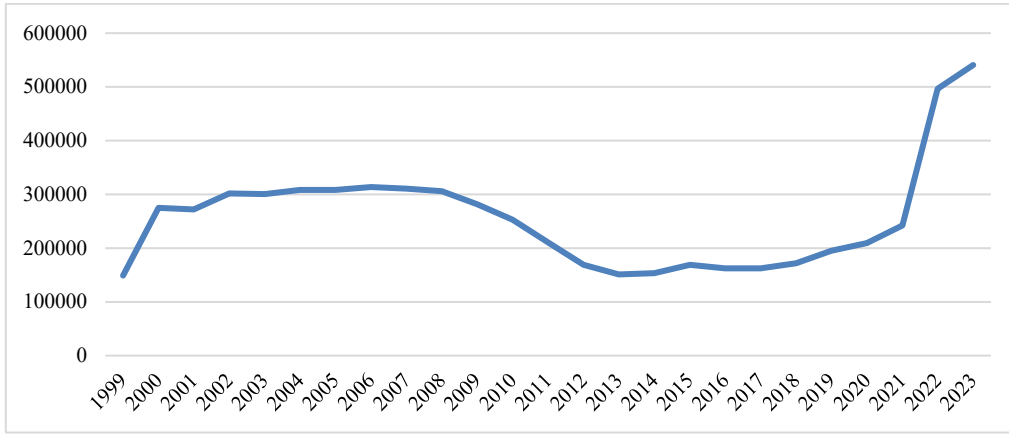
Kamu maliyesinin mali boyutundaki bu önemli göstergelerin hem gerçekleşen hem de tahmin edilen etkilerinin incelenmesinden sonra yine OBR tarafından kamu maliyesinin gelişimine ilişkin tutulan verilerden Birleşik Krallık'ın kamu maliyesi grafiği oluşturulmuştur. Grafik 7'de aslında yukarıda incelenen Kamu Sektörü Cari Gelirleri, Toplam Yönetilen Harcama, Kamu Sektörü Net Borçlanması ve Kamu Sektörü Net Borcu verileri bir bütün olarak Birleşik Krallık kamu maliyesinin 2010 yılından sonraki değişiminin görülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Grafik 7. Birleşik Krallık 2010-2029 Yılları Arası Kamu Maliyesi Göstergeleri (GSYİH %'si)

Kaynak: (OBR-Public Finances Databank-March 2024, <https://obr.uk/data/> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Bu etkilere ilişkin temel olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus Brexit dışında da küresel ölçekte yaşanan gelişmelerin Birleşik Krallık göstergelerinde değişikliklere sebep olması ve dolayısıyla Brexit'in net etkilerinin tam olarak belirlenememesidir. Özellikle Covid-19 salgını küresel ekonomiye ciddi bir şok yaşatmıştır. Ekonomik ve sosyal hayata getirilen ciddi kısıtlamalar milli gelirden benzeri görülmemiş düşüşlere, kamu açıklarında ve kamu borçlarında ciddi artışlara yol açmıştır. Salgının etkilerinin azalmasıyla birlikte hem Birleşik Krallık özelinde hem de küresel ölçekte ekonomiler toparlanmaya başlamışken yaşanan Ukrayna-Rusya savaşı dengeleri tekrar değiştirmiştir. Özellikle Brexit'in önemli sebeplerinden biri olarak gösterilen AB ülkelerinden veya diğer ülkelerden Birleşik Krallık'a yapılan göç akışı Brexit sonrasında göç politikasındaki değişikliğe rağmen tahmin edildiği gibi düşürülemediği görülmüştür. Savaşın etkisiyle Birleşik Krallık'a yapılan zorunlu göçlerde bir artış yaşanmıştır. Grafik 8'de United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği-UNHCR) Refugee Data Finder'den alınan verilerle oluşturulan 1999 yılından sonra Birleşik Krallık'a yapılan göç istatistikleri yer almaktadır.

Grafik 8. 1999-2023 Yılları Arasında Birleşik Krallık'a Gelen Mülteci ve Sığınmacı Sayıları

Kaynak: (UNHCR Refugee Data Finder, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=IAr67y> adresinden alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur)

Grafikten görüldüğü üzere 1999 yılından itibaren Birleşik Krallık'a yapılan zorunlu göçler 2010'lu yıllara kadar nispeten sabit bir seyir izlemiş ve yaklaşık 300.000 mülteci veya sığınmacı Birleşik Krallık'a iltica etmiştir. 2010 yılından sonra azalma eğilimine giren zorunlu göç akışı 2017 yılına kadar yaklaşık 150.000 kişi olarak gerçekleşmiştir. Brexit'in temel nedenlerinden biri, Birleşik Krallık'a olan göç akışının azaltılmasıyken Ocak 2020'deki kesin çıkıştan sonra Birleşik Krallık göç seyri hızlı bir ivme yaşamıştır. Bunun çok büyük bir sebebi Şubat 2022'de başlayan Ukrayna-Rusya savaşıdır. Ancak diğer yan sebepler de bu göç artışında etkili olmuştur.

Brexit'in önemli sebeplerinden biri göçmen sayısını kontrol altına almak ve azaltmak olarak belirtilmiştir. Ancak grafikteki artış trendi, bu hedefin pratikte tam tersinin yaşandığını göstermektedir. Brexit öncesinde Birleşik Krallık, AB üyesi ülkelerden serbest dolaşım nedeniyle göç almıştır. Brexit sonrasında AB vatandaşlarının göçü kısıtlanmıştır, ancak bu durum AB dışından gelen göçmenlere daha fazla kapı açılmasına neden olmuştur. Aynı zamanda Brexit sonrası dönemde (özellikle 2020'den itibaren) dünya genelinde bir dizi kriz yaşanmıştır. Suriye İç Savaşı'nın devam etmesi ve Ukrayna-Rusya savaşı gibi olaylar küresel mülteci ve sığınmacı akışını ciddi şekilde artırmıştır. Birleşik Krallık'ın politikaları belirli durumlar için (örneğin Ukraynalı mülteciler) özel vize programları oluşturularak göçmen sayısını artırmıştır. Brexit sonrası göç politikasını yönetmek için yeni sistemlerin uygulanması zaman almıştır. AB ile ortak bir göç politikası içinde olmak yerine bağımsız hareket etmenin getirdiği bürokratik zorluklar göç kontrolünün zayıflamasına neden olmuştur. Brexit sonrasında AB'den gelen işçilerin azalması, özellikle tarım, sağlık ve hizmet sektörlerinde iş gücü krizine yol açmıştır. Bu eksikliği telafi etmek için AB dışından göçmenlere yönelik politikalar kısmen gevşetilmiştir. Bu durum ekonomik ihtiyaçların göçmen sayısının artmasına katkı sunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak Brexit'in temel hedeflerinden biri olan "göçü azaltmak" teoride politik bir slogan olarak etkili olsa da uygulamada göçmen türleri, küresel krizler ve ekonomik ihtiyaçlar nedeniyle bu hedef gerçekleştirilememiştir. Aksine, yeni politikalar ve krizlerin birleşimi, göçmen sayısında artışa yol açmıştır.

Son güncel verilere göre 2023 yılında 600.000'e yakın mülteci ve sığınmacı Birleşik Krallık'a iltica etmiştir. İltica eden kişi sayısının artması kamu harcamalarının da ilk etapta ciddi bir şekilde artmasına sebep olmaktadır. Özellikle göç artışı sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi alanlarda kamu harcamalarının artmasına yol açmaktadır. Göçmenlere insani yardım durumları nedeniyle barınma, sağlık ve temel ihtiyaçlar için yapılan harcamalar kamu maliyesine yük getirmektedir. Göçmen yoğunluğunun artması, konut, ulaşım ve kamu altyapısı gibi alanlarda ek yatırımları gerektirmektedir.

Bu tür harcamalar kısa vadede bütçeye yük oluşturmaktadır. Göçmenlerin işgücüne entegrasyonu için dil kursları, eğitim ve beceri kazandırma programları gibi harcamalar da kamu harcamalarının artmasına sebep olmaktadır. Bu harcamaların artması ve göçmenlerin kamu hizmetlerinden faydalanması, kısa vadede bütçe açığını artırmaktadır. Kamu harcamalarının gelirlere göre daha hızlı artması, kamu borcunun yükselmesine neden olmaktadır.

Eğer göçmenler işgücüne başarılı bir şekilde entegre olursa, vergi gelirleri ve ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkileri uzun vadede kamu maliyesini dengeleyebilir. Göçmenlerin ekonomiye katılımı, işgücü arzını artırarak ekonomik büyümeyi destekleyebilir. Özellikle vasıflı göçmenlerin girişimiyle üretkenlik artabilir ve iş dünyası daha fazla gelir yaratabilir. Göçmen işgücünün artışı, yerli işgücü üzerindeki rekabeti artırarak ücret dinamiklerini ve işgücü verimliliğini etkileyebilir. Göçmenlerin işgücüne katılımı sayesinde gelir ve tüketim vergilerinden sağlanan kamu gelirleri artabilir. Özellikle yüksek vasıflı göçmenlerin ekonomiye katkısı, vergi tabanını genişletebilir. Yeni gelen göçmenlerin kısa vadede iş bulma oranı düşük olursa, kamu maliyesine katkıları sınırlı kalabilir. Göçmenlerin yerel ekonomiye entegre olmasıyla tüketim harcamaları artabilir. Bu durum, dolaylı vergiler (örneğin, KDV) yoluyla kamu gelirlerini artırabilir.

Sonuç olarak göç artışı, Birleşik Krallık kamu maliyesini kısa vadede harcamalar açısından zorlayıcı bir noktaya taşıyabilir. Ancak göçmenlerin işgücüne katılımı ve ekonomiye entegrasyonu sağlanırsa, uzun vadede kamu gelirlerini artırıcı ve mali dengeyi iyileştirici etkiler yaratabilir. Brexit'in göç politikası üzerindeki etkileriyle birlikte, kamu maliyesi üzerindeki sonuçlar büyük ölçüde hükümetin göçmenlere yönelik uygulamalarına ve bu uygulamaların başarısına bağlı olacaktır.

SONUÇ

Brexit kararı, karar sonrası belirsizlik, referandum, müzakereler, anlaşma ve anlaşmanın yürürlüğe girişi, Birleşik Krallık ekonomisini yaklaşık 10 yıldır etkilemektedir. Bu süreçte hem ekonomik göstergeler hem de kamu maliyesi değişim göstermiştir. Brexit yıllarına denk gelen Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşı da bu değişimlerin diğer sebeplerini oluşturmuştur. Yeni ekonomik düzenlemeler, kamu harcama ve gelir politikaları, göç rejimi ve ticaret tarifeleri zaman zaman istenilen etkileri sağlayamamıştır. Ancak yan sebeplere rağmen Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesini etkilediği tartışmasızdır. Uzun dönemli etkiler belirsizliğini korurken, kısa dönemli etkiler görülmeye başlamıştır. Ticaret daralması, artan ticaret maliyetleri ve doğrudan yabancı yatırımların azalması GSYİH'yi olumsuz etkilemiş, bu da kamu maliyesini zayıflatmıştır. Sterlinin değer kaybı, enflasyon, azalan tüketici harcamaları ve yatırımlar, ekonomik büyümeyi yavaşlatmış ve kamu harcamalarının milli gelir içindeki payını artırmıştır. Zayıf büyüme vergi gelirlerinin de düşük olmasına yol açarak bütçe açıkları ve borçlanmayı artırmıştır. Bu koşullar altında bütçe dengesini sağlamak için kamu harcamalarının azaltılması ve vergilerin artırılması yoluyla mali sıkılaştırma gerekmiştir. Önceden belirlenen bütçe fazlası hedefi, bu sıkılaştırma kapsamının genişletilmesi gerektiğinden sonraki yıllara ertelenmiştir.

Brexit öncesi kamu maliyesi üzerindeki tahmini doğrudan etkiler, AB'ye net mali katkının azalmasıyla kamu harcamaları ve net borçlanmanın yılda yaklaşık 8 milyar £ azalacağı şeklinde öngörülmüştür. Ancak bu öngörüler gerçekleşse bile milli gelir üzerindeki düşüşü sınırlamış ve harcama azaltımını engelleyecek seviyeye ulaşmamıştır.

Öngörüler genellikle Birleşik Krallık ekonomisinin Brexit'ten çok daha fazla etkileneceğini varsaymıştır. Enflasyon, işsizlik, milli gelir, sterlinin değeri, mal ticareti ve yatırımlarda ciddi bozulmalar gözlemlenmiştir. Bu göstergeler devletin maliye ve para politikalarını etkilediğinden, kamu maliyesine de yansımıştır. Ekonomik bozulma, vergi ve harcama kararları için de bir gösterge olmuştur.

Bu kapsamda çalışmada Brexit'in Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerindeki gerçekleşmiş ve öngörülen etkileri değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma ile bu konunun önemine dikkat çekerek uzun vadede netleşen verilerle birlikte bu etkilerin daha derinlemesine analizine zemin hazırlamak amaçlanmıştır.

Birleşik Krallık kamu maliyesi göstergelerinde özellikle 2020 sonrası kamu gelirlerinin artışı dikkat çekmektedir. Bu artışın nedeni, Rishi Sunak'ın Brexit nedeniyle vergileri 1960'tan bu yana GSYİH içindeki en yüksek payına yükseltmesidir. Toplam kamu harcamaları, Covid-19'un etkisiyle 2020-21'de GSYİH'nin %53,1'iyle zirveye ulaşmış, sonraki yıllarda kısmen gevşemiştir. Bu gevşemede AB'ye yapılan bütçe katkılarının kesilmesi etkili olmuştur. Kamu Sektörü Net Borçlanması ve Cari Bütçe Açığı, 2020'de salgınla birlikte savaş sonrası en yüksek seviyeye çıkmıştır. Bu husus özellikle Brexit'in Ocak 2020'de kesin olarak gerçekleşmesiyle birlikte oluşan belirsizlik ortamının yarattığı ticaret daralmasının kamu gelirlerini azaltması ve salgın sebebiyle de kamu harcamalarının ciddi oranda artmasından kaynaklanmıştır. Sonraki yıllarda harcamaların azaltılması ve vergi gelirlerinin artırılmasıyla her iki gösterge de düşüş göstermiştir. Kamu Sektörü Net Borcu, 2021-22'de GSYİH'nin %96,6'sı ile 1960'tan bu yana en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Brexit'in yüksek bütçe açığı, borçlanma, artan vergiler ve kısılan harcamalarda rol oynadığı açıktır.

Ayrıca Brexit sonrasında Birleşik Krallık, göç ve sınır politikalarını AB kurallarından bağımsız düzenlemeye başlamış, bazı ülkelere karşı daha katı veya gevşek politikalar uygulamıştır. Avrupa dışı ülkelere gelen mülteci ve sığınmacıların oranı artmış, göç konusu iç politik tartışmaların merkezine yerleşmiştir. Suriye ve Ukrayna krizleri ile belirli ülkelere yönelik göçmen politikaları, sayıdaki artışı açıklamaktadır. Sonuç olarak göç azaltma hedefi gerçekleştirilememiş, artan mülteci sayısı kamu harcamalarını artırmış ve finansman için ek gelir yöntemlerine ihtiyaç doğmuştur. Bu durum, Brexit sonrası göçün Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerindeki etkisini göstermektedir.

Bu etkilere ilişkin temel olarak belirtilmesi gereken husus Brexit dışında da küresel ölçekte yaşanan gelişmelerin Birleşik Krallık göstergelerinde değişikliklere sebep olması ve dolayısıyla Brexit'in net etkilerinin tam olarak belirlenememesidir. Özellikle Covid-19 salgını küresel ekonomiye ciddi bir şok yaşatmıştır. Ekonomik ve sosyal hayata getirilen ciddi kısıtlamalar milli gelirden benzeri görülmemiş düşümlere, kamu açıklarında ve kamu borçlarında ciddi artışlara yol açmıştır. Salgının etkilerinin azalmasıyla birlikte hem Birleşik Krallık özelinde hem de küresel ölçekte ekonomiler toparlanmaya başlamışken yaşanan Ukrayna-Rusya savaşı dengeleri tekrar değiştirmiştir. Bu sebeple ortaya çıkan sonuçlarda salt Brexit etkileri olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Ancak Birleşik Krallık'a ilişkin incelenen bu temel kamu maliyesi verileri kendisine benzer diğer ülkelere karşılaştırıldığında Birleşik Krallık'ın Brexit etkileri net bir şekilde görülmektedir. Bu sebeple incelenen yıllar itibarıyla Birleşik Krallık kamu maliyesi göstergelerine benzer özellik gösteren ülkelerin karşılaştırması yapılabilir. Almanya, Fransa veya Hollanda gibi AB ülkeleri ya da Kanada ve Japonya gibi AB dışı gelişmiş ülkeler ticaret ve kamu maliyesi açısından karşılaştırılabilir ülkelerdir. Bu tür bir analiz, Brexit'in sadece yerel etkilerini değil, uluslararası etkilerini de değerlendirme imkânı sunacaktır.

Brexit ile Birleşik Krallık kamu maliyesi üzerinde yaşanan kısa dönemli bu değişikliklerin tam etkilerinin hesaplanabilmesi için ilerleyen dönemdeki veriler ekonometrik analiz yapabilmek için yeterli seviyeye ulaştığında göstergeler incelenerek daha net sonuçlar ortaya çıkarılabilir. Brexit sonrası gerçekleşen verilerle öngörüler arasında olası sapmaların ve nedenlerinin incelenmesi, kamu politikalarının başarısını ve Brexit sonrası ekonomi yönetiminin etkisini değerlendirmek için önemlidir.

Aynı zamanda Brexit'in tek tarafı bulunmamaktadır. Birleşik Krallık kadar olmasa da AB de bu çekişmeden etkilenmektedir. Birleşik Krallık'ın çıkışı, AB ekonomilerinde de ticaret, yatırımlar ve bütçe

dengeleri açısından etkiler yaratmıştır. Bu etkilerin incelenmesi, Brexit'in çift taraflı sonuçlarını anlamak için önemlidir. Özellikle AB'nin Birleşik Krallık ile olan ticaret dengesi, Brexit sonrası süreçte önemli değişiklikler gösterecektir. Bu karşılaştırma, Brexit'in yalnızca bir ülke için değil, uluslararası ekonomik düzen için de geniş kapsamlı etkiler yarattığını ortaya koyabilir.

Etik Beyan

"Brexit ve Birleşik Krallık Kamu Maliyesi" başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazar çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Arnorsson, A. ve Zoega, G. (2016). *On The Causes of Brexit* (CESifo Working Paper No. 6056). Munich: Ludwig Maximilian University.
- Bento, J. A. ve Duarte, A. P. (2020). Brexit: An Exploratory Analysis of The Macroeconomic Effects on The British Economy. *Scientific Annals of Economics and Business*, 67 (Special Issue), 69-85.
- Emerson, M., Busse, M., Di, S.M., Gros, D. ve Pelkmans, J. (2017). *An Assessment of The Economic Impact of Brexit on The EU27*. Brussels: European Parliament Policy Department A: Economic and Scientific Policy.
- Emmerson, C., Johnson, P., Ian, M. ve David. P. (2016). *Brexit and The UK's Public Finances* (No. 116). London: Institute for Fiscal Studies (IFS) Report.
- European Commission (2021). *The EU-UK Trade and Cooperation Agreement*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_en, (20.11.2024).
- His Majesty's (HM) Government (2010). *The Coalition: Our Programme for Government*. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a74a4b3e5274a5294069025/coalition_programme_for_government.pdf, (20.05.2024)
- His Majesty's (HM) Government (2016). *Alternatives to Membership: Possible Models for The United Kingdom Outside The European Union*. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7f869eed915d74e622b000/Alternatives_to_membership_-_possible_models_for_the_UK_outside_the_EU.pdf, (18.11.2024)
- Hunt, J. ve Keating, M. (2016). *Brexit: Six Months on, The UK in A Changing Europe*. London: Political Studies Association.
- Jafari, Y. ve Britz, W. (2020). Brexit: An Economy-wide Impact Assessment on Trade, Immigration, and Foreign Direct Investment. *Empirica*, 47(1), 17-52.

- Kaynar, K. E. (2022). Brexit: Birleşik Krallık ve Türkiye Dış Ticaretine Yansımaları. *International Journal of Commerce, Industry and Entrepreneurship Studies*, 2(2), 1-17.
- Kerckhoven, S. V. (2021). Post-Brexit Leadership in European Finance. *Politics and Governance*, 9(1), 59-68.
- Keskin, M. (2022). Pandemi Gölgesinde Brexit: Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği Ekonomilerine Etkileri. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 60-79.
- Kol, G. (2021). Brexit Sürecinin Birleşik Krallık ve Türkiye Ekonomilerine Etkilerinin Dış Ticaret Bağlamında Analizi. *Düzce İktisat Dergisi*, 2(1), 24-48.
- Mathieu, C. (2020). Brexit: What Economic Impacts Does The Literature Anticipate?. *Revue de l'OFCE*, 167(3), 43-81.
- Office for Budget Responsibility (OBR). (2020a, November). *Economic and Fiscal Outlook (EFO)*. <https://obr.uk/efo/economic-and-fiscal-outlook-november-2020/>, (07.02.2024)
- Office for Budget Responsibility (OBR). (2020b, March). *Economic and Fiscal Outlook (EFO)*. https://obr.uk/docs/EFO_March-2020_Accessible-1.pdf, (07.02.2024)
- Office for Budget Responsibility (OBR). (2021, March). *Economic and Fiscal Outlook (EFO)*. https://obr.uk/docs/CCS207_CCS0221988872-001_CP-387-OBR-EFO-Web-Accessible.pdf, (07.02.2024)
- Office for Budget Responsibility (OBR). (2024, March). *Public Finances Databank-March 2024*. <https://obr.uk/data/>, (07.12.2024)
- Pawlas, I. (2016). Brexit As a Challenge for The European Union. *Horyzonty Polityki*, 7(20), 57-76.
- Syrrakos, D. (2021). *An Evaluation of The EU-UK Free Trade Agreement* (Future Economies Research and Policy Papers No. 14). Manchester: Metropolitan University.
- Tien, N. H., Bien, B. X., Vu, N. T. ve Hung, N. T. (2019). Brexit and Risks for The World Economy. *International Journal of Research in Finance and Management*, 2(2), 99-104.
- United Kingdom Government Legislation (2011). *European Union Act 2011*. Chapter 12. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/12>, (23.10.2024)
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2024). *Refugee Data Finder*. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=IAr67y>, (07.11.2024)
- Yılmaz, E. A. (2022). Brexit Sonrası Sürecin Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık'a Mevcut ve Beklenen Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 179-195.

Extended Abstract

Brexit and Public Finance of The United Kingdom

Aim: The Brexit decision, the uncertainty created after the decision, the Brexit referendum, the negotiations for the agreement planned to be signed, the agreement made and the entry into force of the agreement have occupied and affected the UK economy for the last 10 years. During this process, both the UK's general economic indicators and the outlook for public finances have changed. In addition, the Covid-19 pandemic and the Russia-Ukraine war, which also coincided with the Brexit years, were other reasons for the change in these indicators. In this context, the study aims to examine the effects of these changes in the Brexit process on the UK public finances.

Method: This study, which was conducted to examine the effects of Brexit on the UK public finances, first examines the process from the UK's EU membership to Brexit in general. Following this topic, the negotiations held as a result of the referendum, the scenarios discussed and the Free Trade Agreement that was eventually signed are included. In the research section of the study, the effects of Brexit on the UK public finances are evaluated through reports published by the Office for Budget Responsibility (OBR), which operates in the UK as an independent body. At the same time, since the OBR is an institution responsible for collecting and organizing statistical data on the economy and public finance in the country, it has regularly published data. Using this data obtained from the OBR, graphs were created and these graphs were interpreted by obtaining data on public finance indicators, especially public revenues, public expenditures, budget deficit, public net debt and public borrowing requirement. In addition, it is thought that the recent Russia-Ukraine war has also affected the UK's economy and public finance indicators. For this reason, in order to assess whether such an effect exists, data on immigrants to the United Kingdom were obtained from the United Nations High Commissioner for Refugees. The data was transferred to a graph and interpreted. The study is concluded with a conclusion section.

Findings: In the study, it is seen that public revenues started to increase especially after 2020 from the indicators examined regarding the public finances of the United Kingdom. The reason for the increasing public revenues is that Rishi Sunak increased taxes to their highest share in GDP since the 1960s. Brexit was shown as the main reason for this increase in taxes. It was seen that Total Public Expenditure started to increase with the emergence of the Covid-19 pandemic from 2020 and reached its post-war peak of 53.1% of GDP in 2020-21. This increase has partially eased in the following years. It can be said that the cut in the budget contributions of the United Kingdom to the EU as a result of Brexit was effective in this decrease. Public Sector Net Borrowing and the Current Budget Deficit, which showed a similar trend, reached their highest level after the war after 2020, when the pandemic was felt the most. This issue was particularly due to the uncertainty created by Brexit in January 2020, which reduced public revenues due to the trade contraction and significantly increased public expenditures due to the pandemic. In the following years, both indicators tended to decrease due to the reduction of public expenditures and the increase in tax revenues due to Brexit. Finally, from the data examined, it was seen that the UK's Public Sector Net Debt has always been higher than other public finance indicators over the years. However, with the Brexit effect and the pandemic, the Public Sector Net Debt increased to 96.6% of GDP in 2021-22, its highest level since 1960. Finally, the desired result could not be achieved from the immigration regime that was changed to achieve the goal of reducing immigration, which was one of the underlying reasons for the UK's decision to Brexit. With the unexpected outbreak of the Ukraine-Russia war, forced migration could not be reduced, on the contrary, it increased rapidly. Since the increase in the number of people seeking asylum meant a significant increase in public expenditure in the first place, this increase in migration, together with the effects of Brexit, had a serious impact on the UK public finances.

Conclusion: As a result, it is possible to say that Brexit played a role in the emergence of higher budget deficits, higher borrowing, increased taxes and reduced public expenditures. After this study, which evaluates the short-term impact of Brexit on the UK Public Finances, it would be useful to conduct similar studies in the coming years to determine the long-term effects of Brexit, once the data becomes sufficient.
